КЕЧА ТОШКЕНТДА ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ III СЕССИЯСИ ОЧИЛДИ

БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

19-ЙИЛ ЧИҚИШИ

№ 113 (4572).

9 ИЮНЬ ЖУМА 1972 ЙИЛ

Баҳоси 2 тийин.

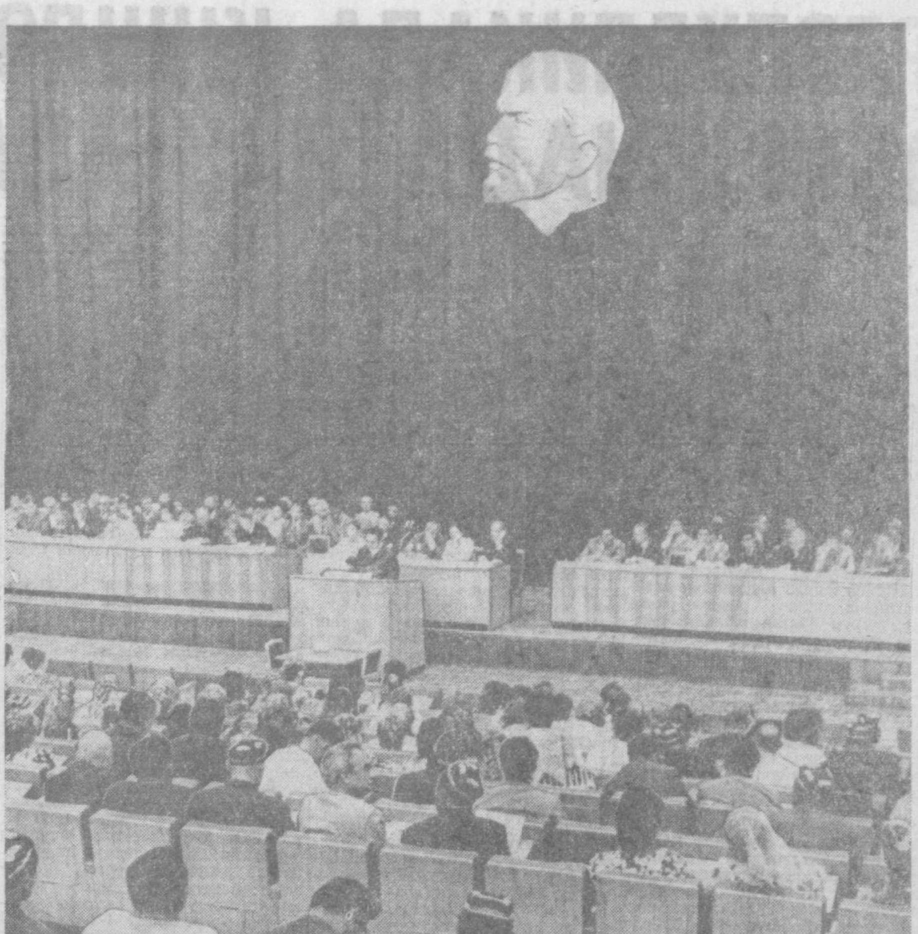

Ўзбекистон ССР Олий Совети учинчи сессиясининг мажлислар залида. И. Глауберзон фотоси.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ МАЖЛИСЛАРИ ТЎҒРИСИДА

ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

1972 йил 8 июнда эрталаб соат 10 да Тошкентда саккизинчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Советининг учинчи сессияси очилди.

Ҳукумат ложаларида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг бюро аъзолари И. Г. АНИСИМКИН, А. Д. БЕСЧАСТНОВ, Й. Р. ҚУРБОНОВ, В. Г. ЛОМОНОСОВ, Н. М. МАТЧОНОВ, М. М. МУСАХОНОВ, Т. Н. ОСЕТРОВ, О. У. САЛИМОВ, Н. Ж. ХУДОЙБЕРДИЕВ, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюросининг аъзолигига кандидат Г. М. ОРЛОВ ўртоқлар, республика Олий Совети Президиуми, ҳукумат аъзолари ҳозир бўлдилар.

Сессияни Ўзбекистон ССР Олий Совети раиси депутат С. Ҳ. СИРОЖИДДИНОВ очди. Раис столи ёнида Олий Совет раисининг ўринбосарлари депутатлар П. Ф. ГЛАЗАТОВ, С. ЕСИМОВ, З. ИСРОИЛОВА, Г. РАМЕТОВА ўтирибдилар.

Депутатлар ва меҳмонлар марҳум депутат Ш. З. САЛОМОВА хотирасини хурматлаб эсга олдилар.

Олий Совет ўрни бўшаб қолган депутатлар ўрнига сайланган депутатларнинг ваколатини текшириш натижалари тўғрисида мандат комиссиясининг раиси депутат Т. Р. КАРИМОВАнинг докладини тинглади. Олий Совет Ўзбекистон ССР Конституциясининг 33-моддасига мувофиқ 12 мартда 196-Бешкент сайлов округидан сайланган депутат Е. И. ОЗЕРСКИЙнинг ва 23 апрелда 280-Киров сайлов округидан сайланган депутат А. К. ОТАХЎЖАЕВнинг ваколатини тўғри деб топишга қарор қилди.

Сессиянинг кун тартиби ва иш тартиби бир овоздан тасдиқланди.

Сессиянинг кун тартибига қуйидаги масалалар киритилади:

1. Республика қишлоқларида қурилиш ишларининг аҳволи ва уни янада яхшилаш чоралари тўғрисида.

2. Ўзбекистон ССРнинг сув тўғрисидаги кодекси лойиҳаси ҳақида.

3. «Алмашлаб экишни жорий этиш ва ўзлаштириш ҳақида»ги қонун лойиҳаси тўғрисида.

4. Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг фармонларини тасдиқлаш тўғрисида.

Кун тартибидаги биринчи масала юзасидан Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг раиси депутат Н. Ж. ХУДОЙБЕРДИЕВ доклад қилди.

Доклад юзасидан музокаралар бошланди. Музокараларда депутатлар Т. НАБИЕВ [19-Жданов сайлов округи], П. ҚАЮМОВ [110-Бильдин сайлов округи] қатнашдилар.

Танаффусдан кейин мажлисни Олий Совет раисининг ўринбосари депутат П. Ф. ГЛАЗАТОВ олиб борди. Музокараларда депутатлардан В. П. ЕСИН [392-Дзержинский сайлов округи], С. Т. ТОШҚУЛОВ [84-Паркент сайлов округи], Ш. К. ХАЙРУЛЛАЕВ [163-Когон шаҳар сайлов округи], И. П. ДРИЖАК [415-Навоий сайлов округи], С. БАДАЛОВ [224-Жомашўй сайлов округи], С. ҲАМРОЕВА [283-Нурота сайлов округи], Ғ. Н. НАСРИДДИНОВ [317-Дашнобод сайлов округи] қатнашдилар.

* * *

8 июнь соат 16 да Ўзбекистон ССР Олий Советининг иккинчи мажлиси очилди. Мажлисни Олий совет раисининг ўринбосари депутат З. ИСРОИЛОВА очди.

Мажлисда сессия кун тартибидаги биринчи масала—республика қишлоқларида қурилиш ишларининг аҳволи ва уни янада яхшилаш чоралари тўғрисидаги масалани муҳокама қилиш давом эттирилди. Докладни муҳокама қилишда депутат М. ДАДАЖОНОВ [338-Дўстлик сайлов округи], СССР қишлоқ қурилиши министрининг ўринбосари Г. И. СУХАРЕВ, депутатлардан К. МАҲМУДОВ [199-Косон сайлов округи], М. Д. МУХОРТОВ [487-Беруний сайлов округи], Х. М. НОСИРОВ [337-Хайробод сайлов округи], Ўзбекистон ССР Министрлар Совети колхозлараро қурилиш ишлари давлат кооператив бирлашмасининг раиси С. А. ОМЕРОВ, депутат П. ДУСАНОВ [278-Нарпой сайлов округи] қатнашдилар.

Олий Совет «Республика қишлоқларида қурилиш ишларининг аҳволи ва уни янада яхшилаш чоралари тўғрисида»ги қарорни бир овоздан қабул қилди.

Ўзбекистон ССР Олий Советининг учинчи сессияси ўз ишини давом эттиради.

РЕСПУБЛИКАДА ҚИШЛОҚ ҚУРИЛИШИНИНГ АҲВОЛИ ВА УНИ ЯНАДА ЯХШИЛАШ ЧОРАЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг раиси депутат Н. Ж. ХУДОЙБЕРДИЕВ доклади

Депутат ўртоқлар! Совет халқи партиямиз ва унинг ленинчи Марказий Комитети раҳбарлигида коммунистик қурилиш йўлидан комил ишонч билан олға бормоқда. Мамлакатимизнинг иқтисодий қудрати йил сайин ўсмоқда, халқ маданияти ва моддий фаровонлиги ошмоқда.

Советлар диёрининг ҳамма жойида амалга оширилаётган туб ўзгаришлар совет кишилари турмушининг бутун қудратини юқори поғонага кўтармоқда. КПСС Марказий Комитети билан Совет Ҳукуматининг доимий ғамхўрлиги ва ёрдами туфайли колхоз-совхоз ишлаб чиқаришининг экономикаси муттасил мустаҳкамланмоқда, қишлоқ меҳнатчиларининг фаровонлик даражаси ошмоқда. Республика колхоз ва совхозлари уй-жой, маданий-маиший муассасалар ва ишлаб чиқариш объектлари қуриш ҳажмларини йилдан-йилга кўпайтирмоқда.

Саккизинчи беш йилликнинг ўзида республика колхоз ва совхозларида умумий саҳни 10,3 миллион квадрат метр бўлган уй-жой бинолари, 311 минг ўринли мактаблар, салкам 40 минг ўринли болалар боғча-яслилари, 227 минг ўринли клублар ва маданият уйлари, 6400 ўринлик касалхона ва поликлиникалар қурилди. Қишлоқ меҳнатчилари турмушини электрлаштириш асосан тугалланди. Поселкаларни газ билан таъминлаш соҳасида катта ишлар қилинди, кўпгина чорвачилик бинолари, ремонт корхоналари ва бошқа ишлаб чиқариш объектлари барпо этилди.

Тошкент областидаги «Қизил Ўзбекистон», Сирдарё областидаги «Ленинград», Самарқанд областидаги «Октябрь», Фарғона областидаги К. Маркс номли, Наманган областидаги Ленин номли, Қашқадарё областидаги «Ленинизм», Қорақалпоғистон АССРдаги Ленин номли колхозларнинг, Бухоро областидаги «Октябрь 50 йиллиги», Сурхондарё областидаги «Комсомолобод», Андижон областидаги «Оқ олтин», Хоразм областидаги Ал-Хоразмий номли совхозларнинг ва бошқа хўжаликларнинг посёлкалари бунга мисол бўла олади.

Республикамизда йирик қурилиш ва лойиҳа ташкилотлари тузилиб, улар замонавий техника билан таъминланганлиги, яхши ишлаб чиқариш базаси билан мустаҳкамланганлиги туфайли қишлоқ қурилишини кенг миқёсда авж олдириб юбориш мумкин бўлди.

Ана шуларнинг ҳаммаси катта социал аҳамиятга эга бўлиб, қишлоқ хўжалигини ривожлантиришдаги муваффақиятларга, колхозчиларнинг, совхоз ишчиларининг ва қишлоқ зиёлиларининг турмуш шароитларини яхшилашга бевосита таъсир ўтказмоқда, одамларнинг меҳнат маданиятини ва ғайрат-шижоатини оширмоқда, турмушни янгича ташкил этмоқда, қишлоқнинг янги социалистик қиёфасини вужудга келтирмоқда.

КПСС XXIV съезди совет халқи фаровонлигини янада ошириш, экономика ва маданиятни янада ривожлантиришнинг улуғвор программасини тасдиқлади. Бу ишда капитал қурилиш катта роль ўйнайди. Ўртоқ Л. И. Брежнев XXIV съездда КПСС Марказий Комитети номидан қилган ҳисобот докладида капитал қурилиш суръатларини тезлаштириш зарурлигига алоҳида эътибор берди. Саккизинчи беш йилликда (1966—1970 йилларда) Ўзбекистон қишлоқ хўжалигини ривожлантиришга 5 миллиард сўм сарфланган бўлса, ҳозирги, тўққизинчи беш йилликда бу ишга 8 миллиард сўм ажратилди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети билан республика ҳукумати кейинги йилларда қишлоқ қурилишини янада такомиллаштиришга, унинг техникавий даражасини оширишга, қурилиш муддатларини қисқартиришга, таннархини камайтиришга ва сифатини яхшилашга қаратилган бир қанча катта-катта тадбирларни амалга оширдилар.

Республиканинг партия, совет, хўжалик органлари қишлоқ қурилиши билан кўпроқ шуғуллана бошладилар, ишнинг бу муҳим соҳасига раҳбарликни яхшиладилар.

Лекин шуни эътироф қилиш керакки, қишлоқларни қайта қуриш суръатлари, қишлоқ қурилишининг техникавий савияси республикада ҳали ҳам КПСС XXIV съезди қарорларига тўла-тўкис жавоб бера олмайди.

Республикада аҳолининг жуда кўп поселкалар ва хуторларга тарқалиб яшаши қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришни янада ривожлантириш талабларига мос келмайди, қурилишда куч ва воситаларни тарқатиб, парчалаб юборишга олиб боради. Қурилиш ишлари баъзан кўпгина аҳоли пунктларида, шу жумладан бузиб ташланиши лозим бўлган истиқболсиз пунктларда ва хуторларда алоҳида-алоҳида объектлар тарзида олиб борилмоқда. Бундай практика колхоз пасёлкаларини янги асосда қайта қуришга халақит беради, лойиҳа ва қурилиш ташкилотларининг ишини чигаллаштиради. Бундай аҳоли пунктлари коммунистик меҳнат посёлкалари бўла олмайди, албатта.

Республикадаги 14.796 қишлоқ аҳоли пунктидан 982 тасида ўн мингдан 50 минггача аҳоли яшайди.

Ана шундай майда қишлоқларнинг ҳар бирида яхши магазин, мактаб, касалхонани ҳамда аҳолига нормал маданий-маиший хизмат кўрсатиш учун керакли бошқа муассасалар ва корхоналарни қуриш қийин, бундай қилиш мақбул ҳам эмас.

Яқинда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва республика Министрлар Советн «Республика колхозларида хутор системасини тугатиш ва капитал қурилишни тубдан яхшилаш тадбирлари ҳақида» махсус қарор қабул қилдилар. Қарорда хуторларни планли равишда тугата бориш, уларда яшаётган колхозчилар ва зиёлиларни яқин йиллар мобайнида йирик, обод ва кўркам, ҳозирги замон талабларига жавоб берадиган посёлкаларга кўчириш зарурлиги таъкидланган. Бу иш барча партия, совет, планлаштириш ва молия органларининг қишлоқ хўжалиги, қурилиш, лойиҳалаш ва таъминот ташкилотларининг, колхоз правлениеларининг муқаддас вазифаси бўлмоғи керак.

Мазкур қарор КПСС XXIV съезди талабларига ва колхозчиларнинг туб манфаатларига тўла жавоб беради.

Қишлоқ меҳнаткашларининг уй-жой ва маданий-маиший шароитларини тубдан яхшиламай туриб, бинобарин, қишлоқда капитал қурилишини кучайтирмай туриб, қишлоқ хўжалигини бундан буён юксак суръатлар билан ривожлантириб бўлмайди.

Юқорида айтиб ўтилганидек, тўққизинчи беш йилликда республика қишлоқ хўжалигини тараққий эттиришга бундан аввалги беш йилдагига нисбатан бир ярим баравар зиёд маблағ ажратилади. Ана шу йиллар давомида 12 миллион квадрат метрдан ортиқ уй-жойлар, кўплаб мактаблар, болалар боғчалари, касалхоналар, клублар, магазинлар, маиший хизмат комбинатлари, ҳаммомлар қурилиши кўзда тутилган. Бундан ташқари 8 минг километрдан кўпроқ водопровод ва 5 минг километр газ тармоқлари вужудга келтирилади. Колхозчилар хонадонларидан қарийб бир ярим миллионтаси газлаштирилади. Чорвачилик бинолари ва комплекслари, бошқа кўплаб ишлаб чиқариш объектлари қурилиши ҳам мўлжалланмоқда.

Кенг кўламдаги бундай ишларни рўёбга чиқариш қишлоқ қурилишини малакали ташкил этишга, капитал маблағларни ишнинг кўзини билиб харажат қилишга, масалага илмий ёндашишга, лойиҳалаш ишларини яхшилаш, давлат планларининг бажарилиши учун масъулиятни оширишга боғлиқ.

(Давоми 2-бетда).

ЎЗБЕКИСТОН ПИЛЛАЧИЛАРИНИНГ МЕҲНАТ ҒАЛАБАСИ

Республика қишлоқ хўжалик меҳнатчилари КПСС XXIV съезди тарихий қарорларини амалга ошира бориб ва СССР ташкил этилганлигининг 50 йиллигини муносиб кутиб олиш учун мусобақалашиб, баҳор ноқулай келганлиги сабабли туғилган қийинчиликларни бартараф этдилар, қурт боқишни уюшқоқлик билан ўтказдилар ҳамда давлатга пилла сотиш йиллик планини ва социалистик мажбуриятларини муддатидан аввал бажардилар.

Тайёрлов пунктларига 21 минг тоннадан ортиқ, яъни бултур 1971 йилда тайёрланганидан кўпроқ қимматли хомашё топширилди.

Ҳар қути қурт уруғидан 63 килограмм, яъни ўтган йилнинг шу давригача олинганидан 10 килограмм кўп пилла олинди.

Бухоро области пиллачилари катта муваффақиятларга эришдилар, улар давлатга 3232 тонна пилла сотиб, планни 135 процент бажардилар. Наманган области пиллачилари 2600 тонна пилла сотиб, планни 126 процент бажардилар. Пилла тайёрлаш планларини ошириб бажарганлар орасида Сурхондарё, Сирдарё, Тошкент ва Хоразм областларининг хўжаликлари бор.

Давлатга пилла сотиш юзасидан олинган социалистик мажбуриятларни бажаришга 4,9 минг тонна пилла тайёрлаган Фарғона областининг, 3 минг тоннадан кўпроқ пилла тайёрлаган Андижон областининг пиллачилари катта ҳисса қўшдилар. Улар пилла ҳосилини териб олишни ва пландан ташқари пилла топширишни давом эттирмоқдалар. Қашқадарё, Самарқанд областларининг ва Қорақалпоғистон АССРнинг хўжаликлари пилла тайёрлаш йиллик планларини бажариш арафасида турибдилар.

Деярли ҳамма колхозлар, совхозлар ва районлар пилла етиштириш ва уни давлатга сотиш юзасидан белгиланган планларни ва олинган социалистик мажбуриятларни ошириб бажардилар.

Беш йилликнинг иккинчи йилида Ленинград, Қува, Ғиждувон, Андижон, Ўзбекистон, Чуст, Ромитон, Бухоро, Наманган, Свердлов, Қоракўл, Ленин, Тўрақўрғон, Балиқчи, Уйчи, Янгиқўрғон, Янгиариқ, Янгийўл, Поп, Қарши, Урганч, Термиз, Хева, Оққўрғон, Жиззах, Боғот, Бекобод, Беруний, Косон, Жарқўрғон, Шўрчи, Бўка, Гулистон, Чироқчи, Ульянов, Сирдарё, Задарё, Бўз ва бошқа районларнинг пиллачилари энг катта муваффақиятларга эришдилар.

Республиканинг машҳур пиллакорлари ҳар қути қурт уруғидан 120 килограмм ва ундан ҳам кўп юқори сифатли пилла етиштириб, рекорд ҳосил олишга эришдилар.

Бу катта ғалаба колхозчиларнинг ва совхоз ишчиларининг, қишлоқ хўжалиги мутахассисларининг фидокорона меҳнати натижасида, партия, совет ва қишлоқ хўжалик органлари, касаба союз ва комсомол ташкилотлари олиб борган катта ташкилотчилик ишлари натижасида қўлга киритилди.

Бу йил ҳамма жойда қуртлар жадал усулда боқилди, тут барги ҳосилини кўпайтириш ва ундан рационал фойдаланиш тадбирлари амалга оширилди, пиллачиларнинг меҳнатига етиштирилган пилланинг сифати ва миқдорига қараб бевосита пул билан ҳақ тўлаш жорий этилди.

Республика қурт уруғи заводларининг меҳнатчилари уруғ етиштириш технологиясини анча яхшилаб, колхоз ва совхозларни Ватанимизда етиштирилган юқори сифатли қурт уруғи билан етарли миқдорда таъминлади.

Пилла куритиш ходимлари пиллани қабул қилиш ишини уюшқоқлик билан ўтказдилар.

Пилла сотиш давом этмоқда.

Республика пиллачилари ўз имкониятларини чамалаб кўриб, яна камида 2 минг тонна пилла сотиш мажбуриятини олдилар.

ОБЛАСТИМИЗ ПИЛЛАКОРЛАРИНИНГ ЮТУҒИ

КПСС XXIV съездининг тарихий қарорларини изчиллик билан бажариш учун курашаётган Тошкент области қишлоқларининг меҳнаткашлари 7 июнда давлатга пилла сотиш планини муваффақиятли бажардилар. Тайёрлов пунктлари тошкентликларнинг 1380 тоннадан ортиқ пилласини қабул қилиб олдилар. Область бўйича ҳар қути пилла уруғидан ўртача 63 килограммдан ҳосил олинди.

Пилла тайёрлаш планини муваффақиятли бажаришга Бекобод, Бўка, Оққўрғон ва Янгийўл районларининг хўжаликлари ўзларининг муносиб ҳиссаларини қўшдилар.

Бекобод районидаги Ленин номли колхоз, 2, 4, 1-«Далварзин» совхозлари, Бўка районидаги Мичурин номли, «Партия XX съезди», Янгийўл районидаги «Коммунизм», Оққўрғон районидаги Свердлов номли колхозлар ва бошқа кўпгина хўжаликлар пилла тайёрлашда энг яхши ютуқларни қўлга киритиб, давлатга пилла сотиш юзасидан берилган планни ошириб бажаришга эришдилар.

Ҳозир область хўжаликларида СССР ташкил этилганлигининг 50 йиллиги шарафига бошланган социалистик мусобақа кенг қулоч ёйдирилиб, давлатга 1550 тонна пилла сотиш юзасидан зиммага олинган социалистик мажбуриятни бажариш учун қизгин кураш олиб борилмоқда.

ИОСИП БРОЗ ТИТО РИГАДА

РИГА. 7 июнь (ТАСС). Югославия Социалистик Федератив Республикасининг президенти, Югославия Коммунистлар Союзининг раиси Иосип Броз Тито рафиқаси билан бирга бугун Москвадан Ригага келди.

Латвия Компартияси Марказий Комитети, Латвия ССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Совети Иосип Броз Тито ва унинг рафиқаси шарафига нонушта зиёфат бердилар.

Зиёфатда Югославия томонидан Иосип Броз Тито сафарига ҳамроҳ ЮСФР партия ва давлат арбоблари бўлдилар.

Совет томонидан КПСС Марказий Комитети Сиёсий Бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари А. П. Кириленко, Латвия Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари А. Э. Восс, Латвия ССР Олий Совети Президиумининг раиси В. П. Рубен, бошқа расмий кишилар ҳозир бўлдилар.

Зиёфат чоғида А. П. Кириленко, А. Э. Восс ва И. Броз Тито қадаҳлар кўтариб нутқлар сўзладилар.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ III СЕССИЯСИ

РЕСПУБЛИКАДА ҚИШЛОҚ ҚУРИЛИШИНИНГ АҲВОЛИ ВА УНИ ЯНАДА ЯХШИЛАШ ЧОРАЛАРИ ТЎҒРИСИДА

(Боши 1-бетда).

Кейинги пайтларда қишлоқ қурилишини планлаштириш бирмунча яхшиланди. Капитал маблағлар асосан иш борaётган объектларга сарфланадиган, янги қурилишлар камроқ бошланадиган бўлди.

Шунга қарамасдан, бугун очиқ айтиш керакки, қишлоқ қурилишида планлаштиришнинг аҳамияти анча пасайтириб юборилган. Планлаштириш даражаси капитал қурилишнинг асосий вазифаларига тўла-тўкис мос келмаётир.

Комплекс планлаштиришнинг амалга оширилмаётганлиги энг жиддий камчиликлардан биридир. Маълумки, комплекс планлаштириш ишлаб чиқаришни планлаштириш билан бирга унинг учун зарур бўлган ишлаб чиқариш фондлари эҳтиёжини бир-бирига боғлашни, ишчи кучи таъминотини, аҳолига уй-жой ва маданий-маиший шароит яратишни ҳам кўзда тутади.

Кўпинча планларни тузишда қурилаётган объектларни тезроқ тугаллаш учун керакли маблағлар ажратилмайди, реал имкониятлар ҳисобга олинмайди.

Шуниси ачинарлики, кўп ҳолларда қувватларни ишга тушириш планларини тузишда молиявий имкониятлар ва моддий—техника ресурслар назарда тутилмайди, пудратчи ташкилотларнинг планлари заказчиларнинг планларига мос келмайди. Бунинг устига, техника тараққиётининг даражаси, Ватанимиз ва чет эл фани ҳамда техникасининг ютуқлари етарли ҳисобга олинмаётир. Топшириқлар ойлар ва кварталлар бўйича тўғри тақсимланмаётир.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг «Капитал қурилишни планлаштиришни такомиллаштириш ва қурилиш ишлаб чиқаришида иқтисодий рағбатлантиришни кучайтириш тўғрисида»ги қарорига биноан бундан буён беш йиллик план қурилишда планлаштиришнинг асосий формаси деб белгиланди. Қурилишларнинг лойиҳалар ва сметалар асосида ишлаб чиқилган, қувватларни, асосий фондларни ишга тушириш, капитал маблағ сарфлаш ва қурилиш — монтаж ишлари топшириқларини йилма-йил тақсимлаб чиқилган титул рўйхатлари бутун қурилиш даври учун ўзгармас ҳужжат бўлиб қолади, деб таъкидланди. Бизнинг планлаштириш органларимиз ва заказчилар ана шу тартибга қатъий амал қилишлари керак. Давлат банкининг идоралари ана шу талабларга мос келмайдиган қурилишларнинг титуль рўйхатларини пул билан таъминламасликлари керак.

Янги ва перспектив планларни ишлаб чиқишда колхоз ҳамда совхозларнинг эҳтиёжларини ҳисобга олиш, чорвачилик бинолари комплекслари, устахоналар, айвонлар, ёнилғи сақланадиган жойлар, омборлар, хуллас, хўжалик учун қулай имкониятлар яратадиган объектлар қурилишини биринчи навбатда назарда тутиш зарур. Уй-жойлар, дала шийпонлари, мактаблар, касалхоналар, болалар муассасалари, савдо, маиший хизмат ва алоқа корхоналари, йўл қурилиши масалалари албатта эътиборга олиниши лозим. Бунда сув таъминоти, газ, электр, канализация каби шароитлар ҳам ҳисобга олинмоғи керак.

Планларда водопровод тармоқларини тезроқ вужудга келтириш кўзда тутилиши керак. Бизнинг шароитимизда водопровод жуда катта аҳамиятга эга.

Капитал қурилиш планларининг муваффақиятли бажарилиши лойиҳаларнинг техникавий даражасига, лойиҳа-смета ҳужжатларининг ўз вақтида тайёрланишига, умуман лойиҳалаш ишларининг уюштирилишига бевосита боғлиқдир.

КПСС XXIV съезди директиваларида қишлоқ хўжалиги объектларини лойиҳалашни тубдан яхшилаш, рационал лойиҳа ечимлари ҳисобига қишлоқ қурилиши таннархини 3—5 процент арзонлаштириш, лойиҳалаш ташкилотларининг, министрликлар ва идораларнинг лойиҳалар сифати ва тўғрилиги учун масъулиятини ошириш зарурлиги таъкидланган.

Лойиҳасиз ва сметасиз биронта ҳам янги объект бошланиши мумкин эмас. Бу тартиб қатъий қилиб қўйилмоғи лозим.

Районларнинг қишлоқ хўжалигини планлаштириш лойиҳалари аҳолини янги тартибда жойлаштиришнинг самарали системасини вужудга келтириш учун илмий асос бўлиб хизмат қилиши керак. Афсуски, республикадаги барча районлар ҳам ана шундай лойиҳаларга эга эмас. Келгусида барпо этилиши кўзда тутилаётган посёлкаларнинг ҳаммаси учун ҳам бош планлар тайёрланмаган. 116 райондан фақат 81 тасида районни планлаштириш схемаси мавжуд. Яқин келажакда қайта қурилиши лозим бўлган посёлкаларнинг 70 процентигина бош планлар билан таъминланган. Посёлкаларнинг планларини тузиш ишлари Тошкент, Фарғона, Андижон областларида ва Қорақалпоғистон АССРда айниқса ёмон аҳволда.

Районларни планлаштириш лойиҳаларини ва посёлкаларнинг бош планларини тузиш ишларини Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети билан республика ҳукуматининг тегишли қарорларида кўзда тутилган муддатларда тугаллаш зарур. Бизда уй-жойлар, савдо, умумий овқатланиш, маиший хизмат муассасалари ва ишлаб чиқариш биноларининг намунали лойиҳалари кам эканлигини ҳисобга олиб, тузилаётган лойиҳалар ва планларнинг сифатига алоҳида эътибор бериш лозим.

Республика Госстройи, лойиҳалаш ташкилотлари қишлоқлар учун табиий-иқлим шароитлари, миллий хусусиятлар кўзда тутилган уй-жой биноларининг, маданий-маиший ва ишлаб чиқариш объектларининг намунали лойиҳаларини тезроқ тузиб беришлари зарур.

Бинолар ва иншоотларнинг янги типдаги лойиҳаларини тузиш ҳамда танлаб олишда, қишлоқ қурилишида техника тараққиётини тезлаштиришда бутун бир посёлкани, шунингдек, алоҳида уй-жойлар, маданий-маиший ва ишлаб чиқариш объектларини намуна тариқасида қуриш тажрибаси катта аҳамиятга эга.

Ўтган йили республика ҳукумати колхозлардаги уй-жойлар қимматини арзонлаштириш ҳақида махсус қарор қабул қилган эди. Ана шу қарорга асосан бирмунча тадбирлар амалга оширилди. Сифати яхшиланган, арзонга тушадиган лойиҳалар ва планлар ишлаб чиқилди. Бироқ бу ҳали етарли эмас.

Ҳозирги пайтда лойиҳалаш институтлари ва министрликларда колхозлар объектлари бўйича 650 миллион сўмлик, совхозлар объектлари бўйича эса 109 миллион сўмлик фойдаланилмай қолган лойиҳа-смета ҳужжатлари бор. Буларнинг кўпчилиги эскириб қолди. Уларда ишлатилиши кўзда тутилган баъзи конструкциялар эндиликда ишлаб чиқарилмаётир. Мавжуд лойиҳаларни инвентаризациядан ўтказиш, бундан буён фақат беш йиллик планда кўзда тутилган объектларнинг лойиҳасини тузиш зарур. Ортиқча лойиҳанинг эса ҳеч кимга кераги йўқ.

Лойиҳалаш ишларини янада яхшилаш мақсадида республика Госстройи ва Госплани, министрликлари ва идоралари лойиҳалаш институтларининг ишлаб чиқариш базасини мустаҳкамлаш чораларини кўришлари лозим. Бунинг учун уларни керакли асбоб-ускуналар, инвентарлар, ҳисоблаш машиналари билан таъминлаш, улар учун кадрлар тайёрлаш масалаларини қараб чиқиш ва ҳал этиш зарур. Лойиҳалаш билан шуғулланувчи ташкилотларга барча шароитлар яратиб берилиши керак.

Қишлоқларни қайта қуришда шаҳар қурилишидаги интизомни қўлланиш талаб этилади. Чунки лойиҳасиз уй-жойларни бош планларга хилоф равишда ўзбошимчалик билан қуриш — ишга жиддий зарар етказади. Шунинг учун ҳам биз бу масалага колхоз ва совхоз раҳбарлари, маҳаллий Советларнинг ижроия комитетлари диққатини қаратмоқчимиз. Плансиз ва лойиҳасиз қурилган ҳар бир бино келгусида барпо этиладиган кўркам посёлкаларимиз ҳуснига доғ бўлиб тушишини унутмаслик керак.

Район ва область архитекторларининг роли ҳамда масъулиятини бутун чоралар билан кучайтириш зарур. Улар ўзларини обод, кўркам ва чиройлик посёлкаларнинг бунёдкорлари, қурилишда давлат интизомини мустаҳкамловчи кишилар деб хис қилишлари керак. Бу ишни бажаришда ҳам республика Госстройининг фаолиятини ошириш талаб этилади.

Совхозлар, қишлоқ хўжалиги, мелиорация ва сув хўжалиги, озиқ-овқат саноат министрликларига, «Средазирсовхозстрой», «Узглавводстрой»га қарашли ташкилотлар ва корхоналар, баъзи объектлар бўйича эса маҳаллий Советларнинг ижроия комитетлари қишлоқдаги асосий заказчилар ҳисобланадилар.

Қорақалпоғистон АССР қишлоқ хўжалик министрлигида, область ва район қишлоқ хўжалиги бошқармаларида колхоз қурилиши бўлимлари ташкил қилинди. Бу бўлимлар лойиҳа-смета ҳужжатларини тайёрлашда, пудратчилар билан алоқа ўрнатишда, бажарилган ишларни қабул қилиб олиш ва қурилишдаги бошқа масалаларда колхозларга амалий ёрдам бермоқдалар.

Айрим районларда, масалан, Бухоро, областида, бундай бўлимлар колхозларда қурилиш ишларини олиб борувчи ягона заказчи вазифасини муваффақиятли бажармоқда. Бу нарса яхши натижа бермоқда. Заказчига боғлиқ бўлган барча масалалар тез ва малакали ҳал қилинмоқда, қурилиш ишларини муваффақиятли олиб боришга ёрдамлашмоқда.

Сўнгги пайтларда қишлоқ қурилиши заказчилари ўз фаолиятларини бирмунча яхшиладилар. Бироқ, уларнинг баъзилари ҳали ҳам зиммаларидаги вазифаларни масъулият билан бажармаётирлар.

Лойиҳа—смета ҳужжатларини тайёрлашда кўпгина камчиликларга йўл қўйилмоқда. Лойиҳалаш ишлари учун ажратилган лимит чекланганлигига қарамасдан, ана шу маблағлардан ҳам ёмон фойдаланилмоқда. Лойиҳалаш учун топшириқлар кечикиб берилмоқда, ер участкалари ажратиш чўзиб юборилмоқда, лойиҳалаш институтлари билан шартномалар ўз вақтида тузилмаётир, улар билан ҳисоб—китоб белгиланган муддатда амалга оширилмаётир. Заказчилар асбоб—ускуналарга талабнома тузишда катта камчилик ва нуқсонларга йўл қўймоқдалар.

Бу ўринда колхоз ва совхозларнинг ички хўжалик қурилиша эҳтиёжлари учун ер ажратишни тартибга солишни айрим масалаларига тўхталиб ўтмоқчиман.

Агар гап давлат корхонаси ва муассаси қурилиши учун ер ажратиш устида борадиган бўлса, ҳар бир қарич майдон учун маҳаллий Советлар ижроия комитетларининг, ҳатто республика ҳукуматининг қарори талаб қилинади. Агар шу мақсадлар учун колхоз ва совхозларнинг ўзлари ердан фойдаланадиган бўлсалар истаган миқдорда ажратиб олаверадилар, буни ҳатто расмийлаштириб ҳам қўймайдилар. Ерга нисбатан бундай муносабатда бўлиш умуман деҳқончиликка ва хўжаликнинг ўзига ҳам катта зиён етказади.

Қишлоқдаги етакчи қурилиш ташкилотлари—қишлоқ қурилиши министрлиги, «Главсредазирсовхозстрой», «Узглавводстрой», «Узколхозстрой», мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги, автомобиль йўллари қурилиши ва улардан фойдаланиш министрликларининг ташкилотлари пудрад ишлари планини муттасил бажарадиган, анча яхши ишлайдиган бўлиб қолдилар.

Бироқ қишлоқда капитал қурилиш планларини сўзсиз бажариш барча хўжалик раҳбарлари ва маҳаллий Советларнинг биринчи даражали вазифасига айлантирилган эмас. Сирдарё ва Қашқадарё областларида қишлоқ қурилишига ажратилган капитал маблағдан фойдаланиш 4 ойлик плани 71 процент, Тошкент областида 74 процент, Хоразм областида 75 процент, Наманган областида 80 процент бажарилди.

Маҳаллий Советларнинг ижроия комитетлари, хўжалик ва қурилиш ташкилотларининг раҳбарлари қишлоқлардаги объектларда ишнинг аҳволини, планлар қандай бажарилаётганлигини яқин кунлар ичида қараб чиқишлари, камчиликларни тугатишнинг аниқ тадбирларини белгилашлари зарур.

Қишлоқда қурилиш ишларини олиб бориш учун республикада йирик пудратчи ташкилотлар вужудга келтирилди. Уларнинг кўпчилиги ўз вазифасини муваффақиятли бажармоқда.

Шу билан бирга, бу министрликлар ва идораларнинг ишида ҳали ҳам жиддий камчиликлар бор.

Қишлоқ қурилиши министрлигига қарашли 17 та трестдан 3 таси — Тошкент область қишлоқ қурилиши тресги, Сирдарёдаги 22-ва 27-трестларда ўтган йили пудрат ишлари плани бажарилмай қолди.

Министрликка қарашли трестлардан 8 тасида меҳнат унумдорлигини ошириш планлари бажарилмади.

Айрим трестларда иш вақтидан фойдаланиш ёмон аҳволда. Мавжуд механизмлардан самарали фойдаланилмаётир, уларнинг кўпчилиги фақат бир сменада ишлатилмоқда. Буларнинг ҳаммаси министрликда қурилиш таннархини пасайтириш топшириғининг бажарилмай қолишига олиб келди. Шундай қилиб, министрликка қарашли қурилиш ташкилотларида бажарилган ишлар таннархи пландагига нисбатан 4 миллион 224 минг сўм қимматлашиб кетди.

Министрлик 1972 йилнинг дастлабки 4 ойи планини 100,2 процент бажарган бўлса ҳам, асосий заказчилар — совхозлар министрлиги ва қишлоқ хўжалиги министрлиги объектлари бўйича планни бажара олмади.

Мазкур министрликка қарашли ташкилотлар кўпгина қурилиш объектларида, жумладан, Гулистондаги паррандачилик фабрикаси, Сергелидаги чорвачилик комплекси, Сурхондарёдаги 5—совхоз, шунингдек фан ва ўқув юртлари объектларида пудрат ишлари планини кўп йил мобайнида бажармаётирлар.

«Узколхозстрой» бирлашмасининг қурилиш ташкилотлари ўтган йили ва шу йилнинг 4 ойида пудрат ишлари планини деярли барча кўрсаткичлар бўйича ошириб бажардилар.

Меҳнат Қизил Байроқ орденли Андижон область трестида, Фарғона ва Наманган трестларида қурилиш ишлари намунали олиб борилмоқда. Шунинг учун ҳам бу коллективлар 1 квартал якунлари бўйича СССР Министрлар Совети ва ВЦСПСнинг кўчма Қизил байроғини олишга муваффақ бўлдилар.

Шу билан бирга, «Узколхозстрой» бирлашмаси ишида ҳам жиддий камчиликлар рўй бермоқда. Бирлашмага қарашли кўпгина ташкилотларнинг моддий—техника базаси кучсизлигича қолмоқда, улардан баъзилари колхозлар учун энг зарур бўлган қурилиш ишлари топшириқларини бажармаётирлар, айрим муҳим объектларни ишга тушириш муддатларини ниҳоятда чўзиб юбормоқдалар. Ана шу сабабларга кўра, колхозлар қурилишини хўжалик усулида олиб боришга мажбур бўлмоқдалар.

«Узколхозстрой» бирлашмасининг ишлаб чиқариш базасини мустаҳкамлашга мўлжалланган капитал маблағлар сочиб юборилмоқда. Йирик ишлаб чиқариш базаларини, районлараро ва область аҳамиятидаги ишлаб чиқариш базаларини вужудга келтириш ишлари сусткашлик билан олиб борилмоқда. «Узколхозстрой»нинг ёрдамчи ташкилотларида маҳсулот таннархи ҳали ҳам қиммат, меҳнат унумдорлиги паст, механизациялаш даражаси талабга жавоб бермайди. Қурилиш корхоналарининг қувватларидан тўла-тўкис фойдаланмаётир.

«Главсредазирсовхозстрой»га қарашли ташкилотлар совхозлар қурилишида, Мирзачўл ва Қарши даштларини, Амударё этакларидаги ерларни ўзлаштиришда катта ишларни амалга оширмоқдалар.

Ана шу бошқарма ташкилотлари республикада 31 та пахтачилик ва 9 та шоликорлик совхозини вужудга келтирмоқда. Ҳозиргача 4 та совхозда қурилиш ишлари асосан тамомланди ва бу хўжаликлар совхозлар министрлигиихтиёрига топширилди. Бинокорлар янги совхозларда 2,2 миллион квадрат метр уй-жой, 28 минг ўринлик мактаблар, 10 минг ўринлик мактабгача ёрдаги болалар муассасалари, кўпгина касалхоналар, поликлиникалар, клублар, кинотеатрлар, ҳунар-техника билим юртлари биноларини фойдаланишга топширдилар. Бир қанча ишлаб чиқариш объектлари ҳам қад кўтарди.

Бу йил бу бошқармада оғир аҳвол вужудга келди. Капитал маблағларни ўзлаштириш тўрт ойлик плани 83 процент бажарилди, холос. Уй-жойларни фойдаланишга топшириш йиллик планга нисбатан 17 процент, болалар муассасаларини топшириш 14 процент, водопровод қуриш 7 процент ва канализация қурилиши атиги 6 процент бажарилди.

Қурилиш ташкилотларида иқтисодий ишларни бутун чоралар билан кучайтириш, нобудгарчилик ва унумсиз харажатларни камайтириш, иқтисод ва тежамкорлик ҳаракатини авж олдириш зарур. Хуллас, барча резервларни излаб топиш, улардан давлат планларини бажариш йўлида самарали фойдаланиш лозим.

Қурилишда иқтисодий кўрсаткичларни кун сайин яхшилаш, сарфланадиган капитал маблағлар самарадорлигини ошириш керак. Бунинг учун иқтисодий ва молиявий ишларни уюштиришда тегишли тартиб ўрнатиш, барча қурилиш ташкилотларида, ҳар бир объектда ҳисоб-китобни намунали йўлга қўйиш зарур.

Қишлоқларда уй-жой қурилиши кооперацияларини вужудга келтириш, шу йўл билан аҳолининг маблағларидан фойдаланиш катта аҳамиятга эга. Меҳнаткашлар ўртасида уй-жой қурилиши кооперативларининг аҳамияти ҳақида кенг тушунтириш ишлари олиб бориш, бундай кооперативлар учун лойиҳа-смета ҳужжатларини ўз вақтида тайёрлаб бериш тадбирларини кўриш керак.

Қишлоқ қурилишига ажратилаётган капитал маблағ ҳажми тобора ошаётганлиги бинокорликнинг техникавий даражасини кучайтириш ва индустрлаштиришни талаб этади.

Бизда бу соҳада ҳозиргача бирмунча тажриба тўпланди. Енгил конструкциялар ва материаллардан фойдаланиш тобора кўпроқ ўзлаштирилмоқда.

Қурилиш ишлаб чиқаришини ташкил этишдаги камчиликларни тезроқ тугатиш, машиналар, механизмлар ва транспорт воситаларидан фойдаланиш коэффициентини ошириш, қурилиш майдонларида меҳнатни ташкил этишни яхшилаш, НОТ талабларини қатъий қўлланиш ғоят муҳим вазифадир. Буларнинг ҳаммаси меҳнат унумдорлигини оширишга, иш таннархини пасайтириш ва сифатини яхшилашга олиб келади. Қурилиш ташкилотларини планлаштириш ва иқтисодий рағбатлантиришнинг янги системасига муваффақиятли ўтказиш зарур. Сермеҳнат иш жараёнларини механизациялаш даражаси тобора ошиб бормоқда.

Шу билан бирга, бу соҳада ҳали резервларимиз кўп. Қурилиш ишларини индустрлаш ҳажмини ошириш имкониятларидан етарли фойдаланилмаётир. Айниқса колхозлараро қурилиш ташкилотларида индустрлаш ва механизациялаш даражаси ниҳоятда пастлигича қолмоқда.

1971—1975 йилларда ер қазиш ишларида механизациялаш даражаси 99,5 процентни, бетон тайёрлашда 90 процентни, юк ортиш-тушириш ишларида 98 процентни ташкил этиши керак. Иморатларни тўла йиғма конструкциялардан қуриш даражаси 40 процент бўлиши лозим. Ана шунда биз КПСС XXIV съезди директиваларида кўрсатилганидек қурилишда меҳнат унумдорлигини 36—40 процент оширишимиз, шу ҳисобдан ишчилар сонини айтарли оширмай қурилиш-монтаж ишлари ҳажмини кўпайтириш топшириғини бажаришимиз мумкин.

Беш йиллик планга мувофиқ, қишлоқ қурилиши министрлиги бўйича йиғма темир-бетон материаллар ишлаб чиқариш 2,8 баравар, дурадгорлик материаллари ишлаб чиқариш ҳажми 2,9 баравар оширилиши, руда бўлмаган материаллар, масалан, қум, шағал каби материаллар ишлаб чиқарувчи корхоналар қуввати йилига 600 минг кубометрга, енгил тўлдирғичлар ишлаб чиқариш эса 100 минг кубометрга етказилиши керак.

Шу билан бирга, министрлик раҳбарлари янги, енгил конструкциядаги материалларни тайёрлаш, асбецдан, цементдан, алюминийдан қилинган конструкцияларни, иссиқлик берувчи енгил материалларни кўпроқ ишлатиш ҳақида ҳам ўйлаб кўришлари лозим. Шундагина министрлик бўйича йиллик қурилиш ишлари ҳажмини 1975 йилда бу йилги 194 миллион сўмликдан 250-300 миллион сўмликка етказиш мумкин.

Тўққизинчи беш йилликда колхозлараро қурилиш ташкилотларининг қувватларини ва уй-жой қурилиш ҳажмини кўпайтириш керак. «Узколхозстрой» бирлашмаси беш йиллик давомида район ва районлараро ишлаб чиқариш базаларини вужудга келтиришни асосан тугаллаши, қурилиш ташкилотларини жойларнинг ўзида турли-туман конструкциялар, маҳаллий хомашё ва материаллар билан таъминлашни йўлга қўйиши лозим. Бу—транспорт харажатларини камайтириш, қурилиш таннархини арзонлаштириш имконини беради.

Сифат учун кураш халқ хўжалигининг барча тармоқларида бўлганидек, бинокорликда ҳам биринчи даражали вазифа қилиб қўйилаётир.

Бироқ шунга қарамасдан, қурилиш ишлари сифатсиз бажарилаётганлигини кўрсатувчи мисолларни кўплаб келтириш мумкин. Объектлар аксарият ҳолларда тўла қўлдан чиқарилмасдан чала-чулпа топширилади. Айниқса чорвачилик биноларида механизмларни ўрнатишга эътиборсизлик билан қаралмоқда.

Заказчиларнинг беларволиги ва архитектура-қурилиш органларининг назоратсизлигидан фойдаланган баъзи қурилиш ташкилотлари биноларнинг мустаҳкам бўлишини, сейсмик ҳолатларга чидамлигини таъминлаш учун курашмаётирлар.

Архитектура-қурилиш органлари бу масалаларга жиддий эътибор билан қарашлари, ишнинг сифати учун қурилиш ташкилотларига нисбатан талабчанликни кучайтиришлари зарур.

Қишлоқларда қурилаётган уй-жой ва жамоат бинолари, қурилиш материаллари ва конструкциялари сифатини мунтазам равишда жамоат кўригидан ўтказишни тажриба қилиб кўриш, бу соҳадаги ибратли ишларни матбуотда кенг ёритиш лозим.

Қишлоқда қурилиш комбинатларини вужудга келтириш ғоят прогрессив аҳамиятга эга эканлигини тажриба кўрсатмоқда. Бу комбинатлар керакли конструкцияларни бевосита ўзлари тайёрлайдилар, улардан уй-жойлар ва бошқа бинолар қурадилар.

Биз қишлоқ қурилиши министрлиги, «Узколхозстрой» бирлашмаси системасида, шунингдек бошқа пудратчи ташкилотларда ана шундай комбинатлар ташкил этишни тезлаштиришимиз зарур. Бу эса заказчиларга тайёр объектларни қисқа муддатларда топшириш имконини беради.

Қишлоқ қурилишини ривожлантиришда республика қурилиш материаллари саноати министрлиги олдида ҳам муҳим вазифалар турибди. Бу министрлик қишлоқ бинокорларининг эҳтиёжларини тўлароқ қондириши, маҳаллий материалларни, жумладан, оҳак, гипс тайёрлашни кўпайтириш, енгил конструкциядаги бинолар қурилиши учун текис шифер ишлаб чиқаришни йўлга қўйиши керак.

Кейинги пайтларда қишлоқлардаги мавжуд қурилиш ташкилотларининг таъминот даражаси анча ошди, улар керакли нарсаларнинг ҳаммаси билан марказлаштирилган усулда етарли таъминланадиган бўлдилар.

Бироқ бу масалада ҳали жиддий камчиликлар мавжуд. Кўп ҳолларда ресурслар ва имкониятлардан самарали фойдаланилмаётир, иқтисод ва тежамкорлик ишларига эътибор берилмаётир. Қурилишларни, аввало, колхозлардаги объектларни зарур ускуналар ва кабеллар билан таъминлаш қониқарсиз йўлга қўйилган.

Республика совхозлар министрлиги, қишлоқ хўжалиги министрлиги, маориф, маданият ва соғлиқни сақлаш министрликлари, кинематография Давлат Комитети, «Узбекбирлашув», «Узсельхозтехника» бирлашмаси колхозларда фойдаланишга топширилиши зарур бўлган барча объектларни, жумладан, мактаблар, болалар муассасалари, касалхоналар, туғруқхоналар, дорихоналар, клублар, маданият уйлари, кинотеатрлар, кутубхоналар, савдо ва умумий овқатланиш корхоналари, қурилишини керакли ускуналар билан ўз вақтида тўла-тўкис таъминлашлари лозим. Энергетика ва электрлаштириш министрлиги эса электр подстанциялар, электр узатиш линиялари қурилишини ҳамма зарур нарсалар билан тўла таъминлаш чораларини кўриши керак.

Кўпгина қишлоқ қурилиш ташкилотлари иқтисод ва тежамкорлик, моддий ресурслардан тўғри фойдаланиш учун изчил кураш олиб бормаётирлар. Цемент металл, ёғоч, ойна ва бошқа материаллар талон—тарож қилинмоқда. Баъзи колхоз ва совхозларда металлдан ва темир бетондан ясалган тўсиқларни бўлар-бўлмасга ўрнатишга берилиб кетилмоқда, металл ва цементни омборлар, ҳовлилардаги ёрдамчи иморатлар қурилишига сарфлаш кўзга ташланмоқда. Аслида эса бундай нарсаларни қуришда анча арзон тушадиган маҳаллий материалларни ишлатиш мумкин.

Госплан, главснаб, «Узсельхозтехника» бирлашмаси қишлоқдаги объектларни материал-техника билан таъминлашни янада яхшилаш, уларни асбоб-ускуналар билан ўз вақтида комплектлаш тадбирларини қишлоқ қурилиши министрлиги, совхозлар министрлиги, «Узколхозстрой» билан биргаликда амалга оширишлари лозим.

Биз қишлоқда кўп бинолар қурмоқдамиз, ажойиб посёлкалар вужудга келтирмоқдамиз. Бироқ айрим ҳолларда клублар, маданият уйлари, маиший хизмат комбинатлари, болалар боғчаларидан яхши фойдаланилмаётир, баъзан эса бундай бинолар бошқа мақсадлар учун бериб қўйилмоқда.

Жамоат биноларини, ишлаб чиқариш объектларини, уй-жойларни, савдо корхоналарини, водопровод, электр ва газ тармоқларини, йўлларни намунали сақлаш, улардан ишнинг кўзини билиб фойдаланиш яхши уюштирилмаган.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва республика Министрлар Совети колхозларда коммунал хизмат комбинатлари ташкил этишни тавсия қилдилар. Бундай комбинатлар зиммасига водопровод тармоқларини кенгайтириш ва ремонт қилиш, ҳаммомлар, сартарошхоналар, кирхоналар, меҳмонхоналар хизматини йўлга қўйиш вазифаси юклатилган. Афсуски, ҳозиргача фақат 223 та колхозда ана шундай комбинатлар қурилган, холос. Республика маиший хизмат кўрсатиш министрлиги йўли билан 87 та районда қишлоқ меҳнаткашларининг шахсий уй-жойларини, ҳовлиларидаги иморатларини, водопровод ва электр тармоқларини ремонт қилиш билан шуғулланувчи ремонт-қурилиш идоралари вужудга келтирилди.

Бироқ бундай хизмат кўрсатувчи корхоналар қуввати ҳали етарли эмас, улар техника, транспорт, ремонт материаллари билан яхши таъминланмаган.

Посёлкаларнинг санитария ҳолатини яхшилаш, уларни шаҳардек озода сақлаш керак.

Маълумки, ҳамма соҳада ишнинг муваффақияти кадрларга боғлиқ. Шунинг учун ҳам кадрлар билан ишлаш, улар учун қулай шароитлар яратиб бериш қурилишда ишлаётган мастердан бошлаб министрликдаги ходимгача бўлган ҳар бир раҳбарнинг муқаддас вазифасидир. Машҳур бинокорларимизнинг номлари ҳурмат билган тилга олинадиган бўлди. Андижонлик Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Асқар Қамбаров, Самарқанд областидан Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутати Пўлат Дўсанов, Сурхондарё областидан Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган бинокор Тўра Ҳайитқулов, Октябрь революцияси орденини олишга муяссар бўлган Мухтор Ўринов, Татьяна Сергеевна Васильева ва бошқаларнинг шуҳрати кенг тарқалган.

Кейинги йилларда қурилиш ташкилотлари малакали кадрлар билан бойиди. Олий ва ўрта махсус маълумотга эга бўлган ходимлар сони кўпайди, ишчиларнинг малакаси анча ошди.

Шу билан бирга қурилиш-ташкилотларининг бевосита ўзида, шунингдек, ҳунар-техника билим юртларида малакали ишчилар тайёрлашни бутун чоралар билан авж олдириш керак.

Қишлоқ қурилиш ташкилотларининг кадрларга бўлган талабини тўлароқ қондириш мақсадида ёшларни олий ўқув юртларида, техникумларда, ҳунар-техника билим юртларида ўқитиш ишларини янада яхшилаш зарур.

Бинокорларга маданий-маиший, савдо, умумий овқатланиш ва медицина хизмати кўрсатишни юксак даражага кўтариш талаб этилади. Шунга эришиш керакки, бинокорлар иш жойида ҳам, яшаб турган жойларида ҳам қулай шароитларга эга бўлсинлар.

Бу йил мамлакатимиз меҳнаткашлари СССР ташкил этилган кунининг ярим асрлик юбилейини нишонлайдилар. Совет халқи шонли байрамни КПСС XXIV съезди қарорларини бажариш учун астойдил курашган ҳолда кутиб олмоқда. Қишлоқ бинокорлари ҳам СССРнинг 50 йиллиги шарафига социалистик мусобақани тобора кучайтириб, беш йилликнинг иккинчи йилини муваффақиятли якунлаш, зиммага олган юксак мажбуриятларини шараф билан бажариш учун тинмай курашмоқдалар.

Қишлоқ қурилиш соҳасидаги вазифалар эса ғоят улкан ва салмоқлидир. Уй-жойлар, ишлаб чиқариш қувватларини ва бошқа объектларни фойдаланишга топшириш бўйича қарийб 70 процент иш бажарилиши керак. Бунинг учун қурувчилар, монтажчилар, лойиҳачилар, заказчилар, таъминотчилар янада зўр ғайрат билан ишлашлари, ҳамма масалаларни тез ва малакали ҳал қилишлари зарур. Биринчи ярим йиллик ва умуман беш йилликнинг иккинчи йили топшириқларини барча кўрсаткичлар бўйича шараф билан бажаришга эришмоғимиз, бинокорлар армиясининг диққат — эътиборини ана шунга қаратишимиз лозим.

Қишлоқ қурилиши соҳасидаги муваффақиятларимиз маҳаллий Советларнинг, депутатларнинг, кенг жамоатчиликнинг ташаббускорлигига кўп жиҳатдан боғлиқдир.

Доимий комиссиялар қишлоқларни ободонлаштириш ва унда намунали тартиб ўрнатиш учун қўшимча имкониятларни қидириб топишлари лозим.

Ҳозирги пайтда 1973 йилги план ишлаб чиқилмоқда. Келгуси йилда қишлоқ қурилиши бўйича 1 миллиард 352 миллион сўм давлат капитал маблағлари, колхозларнинг 430 миллион сўм маблағи ўзлаштирилиши керак. Бу эса 1971 йилдагидан анча кўпдир. Энг муҳим вазифа ана шу маблағларни ғоят зарур объектларга тақсимлаш, заказчилар ва пудратчилар ўртасида бўлиб чиқишдан, лойиҳа-смета ҳужжатларини тайёрлашдан, қурилишларни моддий-техника ресурслари билан таъминлаш манбаларини аниқлашдан иборат. Шу йўл билан янги йилнинг дастлабки кунларидан бошлаб қурилиш ишларини қизитиб, планларни ўз вақтида ва сўзсиз бажаришни таъминлаш мумкин бўлади.

Қишлоқларни қайта қуриш, кўркам ва обод посёлкалар барпо этиш давлат аҳамиятига эга бўлган умумхалқ ишидир. Бу вазифани бажаришда фақат бинокорларгина эмас, шу билан бирга маданият, маориф, соғлиқни сақлаш, савдо, транспорт, маиший-хизмат кўрсатиш органлари, маҳаллий партия, совет, касаба союз ва комсомол ташкилотлари, бутун жамоатчилик иштирок этиши зарур.

Республикамиз бинокорлари ва барча меҳнаткашлари партия ташкилотлари раҳбарлигида қишлоқларда янги, коммунистик посёлкалар вужудга келтиришдек муқаддас вазифани муваффақиятли бажарадилар ва шаҳар билан қишлоқ ўртасидаги тафовутни бартараф этишга муносиб ҳисса қўшадилар, деб ишонч билдиришга рухсат бергайсиз.

(Қарсаклар).

Партия ахбороти

СОВЕТЛАР ВА ИШЛАБ ЧИҚАРИШ

Поселка, қишлоқ ва район Советлари ижроия комитетлари кейинги пайтларда хўжалик ва маданий қурилишга раҳбарликни янада яхшиладилар. Улар меҳнаткашларни халқ хўжалиги планларини бажаришга сафарбар этишда ташкилотчилик қилмоқдалар. Советларнинг сессиялари, ижроия комитетларнинг мажлисларида халқ хўжалигини юксалтиришга ёрдам берувчи масалалар муҳокама қилиб келинмоқда.

Советлар кўраётган тадбирлар туфайли Янгийўл района хўжаликлари ва саноат корхоналари кейинги йилларда қувончли ютуқларни қўлга киритмоқдалар. Район партия комитетининг яқинда бўлиб ўтган бюро йиғилишида мана шу ютуқлар алоҳида тилга олинди. Шу билан бирга Советлар фаолиятидаги баъзи бир жиддий нуқсонлар ҳам кўрсатиб ўтилди.

Район ижроия комитети ва унинг бўлимлари, қишлоқ ҳамда поселка Советлари ҳалигача ўз ҳуқуқ ва имкониятларидан тўлароқ фойдаланмаяптилар. Бунинг натижасида баъзи жойларда халқ хўжалик планлари бажарилмай қоляпти. Жумладан, Чиноз шаҳри территориясида жойлашган саноат корхоналари тўрт ой давомида ўтган йилнинг шу даврига нисбатан бирмунча кам маҳсулот тайёрладилар. Иккинчи машина-экскаватор станцияси, 19-автоколонна филиали тўрт ойлик планни бажара олмади. Бу аҳволни тузатишга шаҳар Совети ҳам, унинг саноат бўйича доимий комиссияси ҳам етарли эътибор бермаяптилар.

Куйбишев қишлоқ Совети ижроия комитети йил бошида ерни муҳофаза қилиш юзасидан қимматли ташаббус бошлаган эди. Бу ташаббус район партия комитети томонидан қизғин маъқулланди. Аммо Шўралисой ва Эски қовунчи қишлоқ Советларида илғорлар ташаббусини кенг қулоч ёйдиришга эътибор берилмаяпти. Бюро йиғилишида Советлар ишини жонлантиришга эътиборсизлик билан қараётган масъул кишиларга нисбатан жиддий чора кўрилди ҳамда Советлар фаолиятини кучайтиришга қаратилган қарор қабул қилинди.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ III СЕССИЯСИ

ДЕПУТАТ Н. Ж. ХУДОЙБЕРДИЕВ ДОКЛАДИ ЮЗАСИДАН МУЗОКАРАЛАР

8 июнда Тошкентда Ўзбекистон ССР Олий Советининг сессияси очилди.

Республика Министрлар Советининг раиси **Н. Ж. Худойбердиев** биринчи масала юзасидан доклад қилди.

Доклад юзасидан музокаралар бошланди.

Ўзбекистон ССР Олий Совети қурилиш ва бинокорлик материаллари саноати доимий комиссиясининг раиси депутат **Т. Набиев** биринчи бўлиб сўзга чиқди. У айтдики, қишлоқ қурилишини комплекс асосда олиб бориш бу ишнинг туб масалаларидан биридир. Текшириш натижасида кўпгина районлар, колхозлар ва совхозларда ишлаб чиқариш ва уй-жой бинолари билан бир қаторда мактаблар, болалар муассасалари ва маданий-маиший муассасалар, соғлиқни сақлаш объектлари ҳам қурилаётганлиги маълум бўлди. Шу билан бирга қишлоқ қурилишида катта резервлар ҳам бор. Қишлоқ қурувчилари, лойиҳачилар ва архитекторлар бу резервлардан тўла-тўкис фойдаланиш учун тинмай ҳаракат қилишлари керак.

Маҳаллий Советлар қишлоқ посёлкаларини комплекс қуришни алоҳида назорат остига олишлари ва колхозларга амалий ёрдам беришлари керак. Республиканинг ҳамма корхоналари ва ташкилотлари колхоз ва совхоз посёлкалари қурилишини оталиққа олишлари керак.

Андижон область ижроия комитетининг раиси депутат **П. Қаюмовга** сўз берилади. Андижон областида, деди у, тўққизинчи беш йиллик план амалга оширила бошланганидан буён қишлоқ хўжалиги иншоотлари қурилишига кўп маблағ сарфланди. Неча юзлаб ишлаб чиқариш иморатлари, кўп миқдорда уй-жой ва маданий-маиший объектлар қурилиб, фойдаланиш учун топширилди.

Лекин шундай бўлса ҳам қишлоқдаги қурилиш ишларининг аҳволи талабга жавоб бермайди. Айрим қурилиш ташкилотлари ўз зиммаларига олган мажбуриятларини бажармаётирлар. Областимиздаги 158 колхоз посёлкаларидан атиги 69 тасида бош планлар бор. Бу планлар замонавий талабларга жавоб беради. «Узгипросельстрой» ва «Узгипросельхоз» институтлари бу соҳада бизга кўнгилдагидек ёрдам бермаётирлар.

— Фарғона областидаги бир қанча илғор хўжаликлар ҳамма қулайликларга эга бўлган колхоз ва совхоз посёлкаларини қуришда ижобий тажриба тўпладилар. Кўп жойларда чинакам шаҳар типидаги посёлкалар вужудга келди. Фарғона область ижроия комитети раисининг ўринбосари депутат **В. П. Есин** шу тўғрида гапирди.

Кейинги вақтларда тажриба тариқасидаги қурилиш ишларга катта эътибор берилмоқда. Бизда янгидан ташкил этилган «Пахтакор» совхози негизида бундай тажриба ишлари олиб борилмоқда. «Пахтакор» посёлкаси ҳамма учун намунали бўлиб қолади.

Тошкент область ижроия комитети раисининг ўринбосари депутат **С. Т. Тошқулов** минбарга чиқади. Тошкент областида қишлоқ қурилиши ишлари ҳажми анча кенгайди, дейди у. Совхоз ва колхоз посёлкаларини комплекс тарзида қуриш соҳасида ижобий тажриба тўпланди.

Аммо шундай бўлса ҳам, қурилиш ишларининг суръатлари ва сифати кўнгилдагидек бўлмай, ҳозирги куннинг талабларига жавоб бермайди. «Ташоблколхозстрой», «Ташоблсельстрой» трестлари ва 23-трест колхоз ва совхозлар ажратиб берган капитал маблағларни суст ўзлаштирмоқдалар. Қурилиш ишларини механизациялаш даражаси ҳали ҳам паст. Қишлоқдаги бинокорлар механизмларга, автотранспортга, хусусан автокранлар, йиғма темир-бетон, деворбоп, норуда материаллар ва бошқа материалларга муҳтож бўлиб қолдилар.

Шу беш йилликда областимизда саноат негизида йирик чорвачилик комплекслари қурилиши кенгайтириб юборилади. Қишлоқ хўжалик министрлиги, «Узколхозстрой»га қарашли механизациялаштирилган кўчма колонналарнинг қувватини мустаҳкамлаш, уларни автокранлар ва керакли механизмларнинг ҳаммаси билан таъминлаш зарур.

Бухоро область ижроия комитетининг раиси депутат **Ш. К. Хайруллаев** Бухоро областидаги қурилиш ташкилотларининг иши тўғрисида гапириб, бундай деди: ҳозирги вақтда қишлоқдаги қурилиш ишларнинг характери тамомила бошқача бўлиб қолди. Қишлоқдаги қурилиш қишлоқ хўжалигининг интенсивлаштириш, саноат негизига кўчиш йўлидаги ҳаракатини тўлароқ акс эттирмоқда.

Хоразм область партия комитетининг иккинчи секретари депутат **И. П. Дрижак** минбарга чиқади. У айтадики, меҳнаткашлар депутатлари область совети 1963 йилдаёқ колхоз посёлкаларини обод қилиш ва хутор системасини тугатиш соҳасидаги ишларнинг босқичларини белгилаб берган эди. Областдаги кўп колхозлар бош планларга мувофиқ обод посёлкаларни вужудга келтира бошладилар.

Задарё районидаги «Гигант» колхозининг раиси депутат **С. Бадалов** сўз олади.

— Наманган областидаги бошқа хўжаликларда бўлгани каби бизнинг колхозимизда ҳам аҳоли яшайдиган пунктларни қуриш ва обод қилиш соҳасида кўп ишлар бажарилмоқда.

Ўтган беш йиллик мобайнида колхозимиз капитал қурилиш учун 2 миллион 37 минг сўм маблағ сарфлади. Кўп иш қилинди, лекин ҳали тағин ҳам кўп ишлашга тўғри келади.

Ҳозирги вақтда областимиз колхозлараро қурилиш тресси планлаштиришнинг янги иқтисодий системасига ўтказилди. Бу тадбир яхши натижалар бермоқда. Пудрат ташкилотларини ҳам, деб таъкидлайди ўртоқ Бадалов, планлаштиришнинг ана шу янги системасига кўчириш лозим.

Нурота район ижроия комитетининг раиси, депутат **С. Ҳамроева** ўз нутқида бундай деди: бутун совет халқи каби Нурота районининг меҳнаткашлари ҳам КПСС XXIV съездининг режаларини сабот-матонат билан амалга оширмоқдалар. Меҳнаткашларнинг ҳаёти йил сайин яхшиланмоқда, уларнинг талаб-эҳтиёжлари ортиб бормоқда.

Республика қурилиш министрлигидан Жомбойда 15-қурилиш тресси барпо этаётган темир-бетон ва панел уйлар ясайдиган заводни тезроқ битказиб, фойдаланишга топширишини сўраймиз.

Сариосиё район партия комитетининг биринчи секретари депутат **Ғ. Н. Насриддинов** ўз нутқида қурилиш техникасидан фойдаланиш соҳасидаги мавжуд камчиликларга катта эътибор беради.

Дўстлик районидаги Ленин номли совхоз директори **М. Дадажонов** улуғ Ленин номига қўйилган совхоз бундан атиги уч йил муқаддам тузилганлиги тўғрисида гапирди. Совхоз территорияси йил сайин яхшиланиб, обод бўлмоқда. Бу ерда қисқа вақт ичида саҳни 26 минг квадрат метр келадиган уй-жойлар қурилди, 500 оила ховли тўйи ўтказди, қурилган уйларнинг кўпчилиги барча замонавий қулайликларга эга. Ҳозирги вақтда маданият саройи, ўн йиллик мактаб биноси, ҳаммом, магазин, ошхона барпо этилмоқда.

Мирзачўлда янгидан янги посёлкалар қад кўтармоқда. Шу сабабли бу ерда водопровод тармоқлари қурилишини жадаллаштириш керак.

Косон район партия комитетининг биринчи секретари депутат **К. Маҳмудов** қуйидагиларни айтади.

— Даромадларнинг тез ортиб бораётганлиги қишлоқ аҳолисининг яхши ва маданий ҳаёт кечириши учун имконият яратиб беради.

Ўзбекистон ССР қишлоқ қурилиши министрлиги 12-қурилиш трестининг бошқарувчиси депутат **М. Д. Мухортов** қуйидагиларни айтди:

— Қорақалпоғистондаги қишлоқ бинокорларининг бошқа коллективлари каби бизнинг трестимиз ҳам кейинги йилларда ўзининг моддий-техника базасини мустаҳкамлади.

— Қишлоқ қурилиши тўғрисидаги масаланинг Ўзбекистон ССР Олий Совети Сессияси муҳокамасига қўйилганлиги,— дейди Ўзбекистон ССР қишлоқ қурилиши министри депутат **Х. М. Носиров**, —партия ва ҳукумат қишлоқларимизни обод қилиш, қишлоқ меҳнаткашларининг ғоят самарали меҳнат қилишлари учун зарур шарт-шароитларни вужудга келтириш, маданий-маиший хизмат кўрсатишни юксак даражага кўтариш ишларига жуда катта эътибор бераётганликларини исбот қилади.

Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг колхозларда қурилиш бўйича давлат—кооператив бирлашмасининг раиси **С. А. Омеров** ўз нутқида қуйидагиларни таърифлади: «Узколхозстрой» шу беш йилликда 1,2 миллиард сўмлик, ёки аввалги икки беш йилликдагига нисбатан 40 процент кўпроқ ҳажмдаги қурилиш-монтаж ишларини бажариши керак. Беш йилликнинг охирига бориб, колхозлараро қурилиш индустрияси системасида 11 та қишлоқ қурилиш комбинати ишлайди. Бу комбинатлар уй-жой, маданий-маиший бинолар ва чорвачилик иморатларининг комплектларини ишлаб чиқарадилар ва тайёр комплектларни монтаж қиладилар. Бу чора қурилиш ишларининг муддатларини қисқартириш ва қийматини камайтириш имконини беради.

Нарпай район қурилиш бошқармасининг бригада бошлиғи депутат **П. Дўсанов** шу беш йилликда бажариладиган қурилиш ишлари тўғрисида гапиради ва райондаги мавжуд колхозлараро қурилиш бошқармалари механизмлар билан ҳали яхши таъминланмаганлигини кўрсатадиган мисолларни келтириб ўтади.

Сессияда СССР қишлоқ қурилиш министрининг ўринбосари **Г. И. Сухарев** нутқ сўзлади.

Сессия республикада қишлоқ қурилишининг аҳволи ва уни янада яхшилаш чоралари тўғрисида бир овоздан қарор қабул қилди.

Ўзбекистон ССР Олий Советининг сессияси ўз ишини давом эттирмоқда.

(ЎзТАГ).

ЧОРВОҚ ГЭСи қурилиши тобора жадаллаштирилмоқда. Бу ерда ҳосил бўлган сунъий денгиз ҳар томонлама мустаҳкам тўғон билан ўраб олинган. Яқин келажакда тўғон янада кенгайтирилади. Суратда: геодезиячилар М. Гравит ва М. Эшоновлар тўғон қурилишини суратга олмоқдалар.

Ўнгдаги суратда эса очиқ тақсимлагич мосламани кўриб турибсиз. ГЭС турбиналари ишлаб чиқараётган электр энергияси бу ердан тўғри Ўзбекистон ягона ҳалқасига узатилади.

И. Глауберзон ва В. Сироткин фотоси.

ИҚТИСОДИЙ БИЛИМ—ЁШЛАРГА

Мамлакат халқ хўжалигини ривожлантириш юзасидан тўққизинчи бешйиллик топшириқларини бажариш учун ҳар бир киши, айниқса ёшлар социалистик экономика қонунлари ва принципларини пухта билишлари, ана шу қонун ва принциплардан амалда ижодий фойдалана олишлари зарур. Шундай экан, ҳозирги пайтда ёшларга иқтисодий билим бериш масаласи жуда катта аҳамият касб этиб турибди. КПСС XXIV съездининг партия Марказий Комитети Ҳисобот доклади юзасидан қабул қилган резолюциясида шундай деб таъкидланган: «Коммунистик қурилишнинг ҳозирги босқичида ва фан-техника тараққиёти суръатлари тезлашиб бораётган ҳозирги шароитда съезд барча кадрларнинг, меҳнаткашлар кенг оммасининг иқтисодий билимини ошириш биринчи даражали аҳамиятга эга бўлиб қолмоқда, деб ҳисоблайди». Бу кўрсатма тўғридан-тўғри ёшларга ҳам тегишлидир.

Областимиздаги комсомол ташкилотлари ёш ишчилар, колхозчилар, комсомол активлар партия ва комсомол сиёсий маорифи шохобчаларида, кечки марксизм-ленинизм университетларида, иқтисодий ўқувнинг оммавий формаларида иқтисодий билимларни чуқур эгаллашга ҳаракат қилмоқдалар. Ҳозирги вақтда область бўйича 40 минг йигит ва қиз барча турдаги ўқувга жалб этилган.

Комсомол сиёсий ўқуви шохобчасида иқтисодий билимларни тарғиб қилишга алоҳида эътибор берилмоқда. Тўгарак ва семинарлардаги машғулотлар корхоналар, муассасалар, колхоз ва совхозларнинг ёшларига социалистик экономикани ташкил этиш йўлларини ўргатиш, халқ хўжалигини ривожлантиришнинг энг асосий масаласи ҳисобланган ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишда ўз ўринларини белгилаб олишга ёрдам бермоқда.

Комсомол сиёсий маорифи шохобчасида 15 мингга яқин йигит ва қиз экономика масалаларини ўрганмоқда. Партия, комсомол комитетлари сиёсий тўгарак ва семинарларига тажрибали иқтисодчи мутахассислар, инженер-техник ходимларни раҳбар қилиб тайинлаганлар. Комсомол ўқуви раҳбарларининг 80 проценти партия аъзоси ва аъзоликка кандидатлардир. Уларнинг аксарияти олий маълумотли. «Социалистик экономика асослари» тўгараклари ҳамда «КПСС XXIV съезди партиянинг ҳозирги босқичдаги иқтисодий сиёсати тўғрисида» проблемаси бўйича назарий семинарларнинг раҳбарлари машғулотларда назарий масалаларни ўрганишни ҳар бир коллективнинг амалий вазифаларига чамбарчас боғлаб олиб бориш учун катта имкониятларга эгадирлар. Бинобарин, тўгараклар ва семинарлардаги ўқув ёшларга амалий ишни ҳам ўргатиши зарур. Шу жиҳатдан қараганда амалий топшириқлар бериш методи алоҳида аҳамият касб этади.

Мамлакатимиз экономикасини ўрганишни бевосита ҳаёт билан боғлаб олиб бориш талаб этилмоқда. Амалий машғулотлар эса ўз олдига худди мана шундай вазифа қўяди.

Областнинг кўпчилик комсомол пропагандистлари ўз ишларида ўқувнинг бу методидан самарали фойдаланмоқдалар. Улар машғулот темасига қараб, тингловчиларга турли амалий топшириқлар беришмоқда.

Ёшлар экономика асосларини ишлаб чиқариш ўқуви, малака ошириш курслари, коммунистик меҳнат мактаблари, техник иқтисодий билимлар халқ университетларида ҳам ўрганмоқдалар. Кўпчилик корхоналар, совхоз ва колхозларда ишлаб чиқаришнинг ўзига хос хусусиятлари ҳисобга олинган ҳолда иқтисодий тўгараклар ташкил этилган. Бундай тўгараклар Ўзбекистон комсомоли Марказий Комитети томонидан ишлаб чиқилган программалар асосида иш олиб бормоқда. Бу кўрик «Иш вақтидан тўла фойдаланайлик, ҳар бир минут коммунизмга хизмат қилсин» шиори остида ўтмоқда.

Ёшларнинг ана шу кўрикдаги иштироки ва иқтисодий ўқувини уюштириш соҳасида «Узбекхиммаш», Тошкентдаги Чкалов номли авиация заводи, Ўзбекистон металлургия заводи, 1-«Далварзин» совхози, Бўстонлиқ районидаги Жданов номли колхоз комсомол ташкилотлари ибратли ишлар қилмоқдалар. Масалан, «Узбекхиммаш» заводида янги беш йилликда ишчи ва хизматчиларга иқтисодий таълим бериш системаси ишлаб чиқилган. Унда ёш ишчи ва хизматчиларга сиёсий, ишлаб чиқариш ўқуви, коммунистик меҳнат мактаблари, иқтисодий билимлар халқ университетида таълим бериш кўзда тутилган. Корхонада иш вақтидан оқилона фойдаланиш кўригида 850 йигит ва қиз қатнашмоқда. Кўрик давомида ёшларнинг кўпчилиги ўз малакасини оширди, кўрикнинг иккинчи босқичида 48 та рационализаторлик таклифи тушди. Шулардан 31 таси ишлаб чиқаришга жорий этилди. Бу — 56 минг сўмлик иқтисодий самара беради. Энг муҳими, ёшлар ўртасида меҳнат интизомини бузувчилар, меҳнат нормасини бажармайдиганлар сони кескин камайди.

Иш вақтидан оқилона фойдаланиш бўйича область кўригида қишлоқ комсомол ташкилотлари ҳам актив иштирок этмоқдалар. Кўрик меҳнат унумдорлигини ўстириш, деҳқончилик маданиятини яхшилашга ёрдам бермоқда. Масалан, Бўстонлиқ районидаги Жданов номли колхозда 350 дан ортиқ йигит ва қиз кўрикда иштирок этмоқда. ВЛКСМ Марказий Комитети «Олтин бошоқ» нишони кавалери Сарибой Ибраев раҳбарлигидаги комсомол-ёшлар бригадаси сабзавот етиштириш бўйича бешйиллик топшириғини тўрт йилда бажариш мажбуриятини олди.

Шуни айтиш керакки, ёшларнинг иқтисодий ўқуви соҳасида ҳали катта ишлар қилиниши зарур. Область комсомол комитети томонидан ишлаб чиқилган иқтисодий таълим бериш планини бажаришга эндигина киришилди. Район комсомол комитетлари ва бошланғич ташкилотлар йигит ва қизлар, комсомол активлари экономикани чуқур ва мунтазам ўрганиб боришлари учун тинмай қайғуришлари керак. Ёшларнинг ҳаммаси иқтисодий таълимга жалб этилиб, ўқув машғулотларини амалий фаолият билан чамбарчас боғлаб олиб борилсагина кўзланган мақсадга эришилади.

Л. МАХЛИНА,
Ўзбекистон КП Тошкент область комитети сиёсий-маориф уйининг консультанти.

ЯХШИ КАЙФИЯТ—УНУМЛИ МЕҲНАТ ГАРОВИ

Илмий-техника тараққиёти моддий неъматлар ишлаб чиқариш жараёнларини тубдан ўзгартирмоқда. Янги техника ва технологиянинг жорий этилиши билан корхоналар иқтисодий кўрсаткичи тобора яхшиланмоқда, ташкилий алоқалар мустаҳкамланмоқда. Айни пайтда, социал кўрсаткичлар ҳам ўзгармоқда.

Эндиликда кишилар ўртасида меҳнатда қониқиш ҳосил қилиш, маданий муҳит, маънавий психологик шароит, хўжаликка раҳбарлик қилиш ва бошқариш услубларига оид тушунчалар пайдо бўлмоқда. Шу боисдан ҳам СССРнинг 50 йиллигига атаб Чирчиқ шаҳар партия комитети томонидан ташкил этилган илмий-амалий конференция кун тартибига «Меҳнат коллективларида соғлом маънавий-психологик шароитни яратиш илмий-техника тараққиётининг талабидир» деган ҳаётий масаланинг қўйилиши бежиз эмас эди.

Конференцияни тайёрлашда шаҳар кечки марксизм-ленинизм университети ўқитувчилари, «Билим» жамиятининг шаҳар ташкилоти, меҳнатни илмий асосда ташкил этиш бўйича корхоналарда ташкил қилинган бўлимларнинг инженерлари актив иштирок этдилар.

Шаҳар партия комитети СССРнинг 50 йиллигига атаб бундан олдин ҳам учта назарий конференция ўтказган эди. Бу конференцияларда «Социалистик Чирчиқ — СССР халқлари дўстлигининг ёрқин тимсоли», «Одоб, ахлоқ, ҳуқуқ», «КПСС XXIV съезди ва интернационал тарбия» масалалари муҳокама қилинган эди. Мана энди кимёгарлар ва металлурглар, машинасозлар ва энергетиклар меҳнат коллективларида соғлом маънавий-психологик шароитни яратиш юзасидан баҳслашгани машинасозлар саройига тўпландилар.

Конференция Чирчиқ электрохимия комбинати директори В. Қодировнинг «КПСС XXIV съезди ва партиянинг илмий-техника тараққиёти соҳасидаги вазифалари» ҳақида қилган доклади билан бошланди.

КПСС XXIV съездида таъкидланганидек, ижтимоий ишлаб чиқаришга тобора кўпроқ таъсир кўрсатиб бораётган фан-техника революцияси ютуқларини амалга ошириш йўлида бундан буён олға томон янада катта қадам ташланади. Фан-техника революцияси ишлаб чиқариш методларини тубдан ўзгартишга, принципиал янги, ғоят серунум меҳнат қуроллари, прогрессив материаллар яратишга имкониятлар очиб беради, янги-янги соҳаларни вужудга келтиради, барча соҳада ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишга кўмаклашади. Бу борада бажарилиши лозим бўлган биринчи вазифа — сифат жиҳатдан янги меҳнат қуроллари, янги материаллар ва янада такомиллашган технологияни яратишдан иборат бўлса, иккинчи вазифа эскирган техникани янгилаш ва алмаштириш суръатларини тезлаштиришдан иборатдир.

Комбинат коллективи съезд қарорларини амалга ошира бориб, кейинги даврда янги техника ва технологияни жорий этиш йўлида талайгина ишларни амалга оширди. Жумладан, 5-цех ускуналари тубдан янгиланди. Ўғитни доналаштирувчи минорада вентиляторлар сони оширилди. Ҳаво парчалаш цехида тезкор линиялар монтаж қилинди. Мочевина-формальдегид ўғити ишлаб чиқарувчи янги тажриба-саноат қурилмасининг лойиҳадаги қуввати муддатидан олдин ўзлаштирилди. Иссиқлик электр станциясида янги агрегат монтажи барвақт тугалланди.

Қурилган тадбирларнинг ҳаммаси ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишга ижобий таъсир кўрсатмоқда. Йил бошидан бери пахта экувчи республикаларга пландан ташқари 5000 тоннадан купроқ минерал ўғит етказиб берилди.

— Биз ўтган беш йилликда техникани тараққий эттиришга қаратилган 56 та йирик тадбирни амалга оширишни мўлжаллаган эдик, — деди докладчи. — Корхонада яратилган соғлом кайфият, намунали иш шароити, новаторлар билан олимларнинг ижодий ҳамкорлиги туфайли беш йил давомида 65 та тадбир жорий этилди ва 4 миллион сўмлик иқтисодий фойда олинди. Тўққизинчи беш йилликда биз янги техника бўйича 64 та, НОТ бўйича 10 та, илмий тадқиқот бўйича 9 та тадбирни амалга оширишга аҳд қилдик. Ҳозир бу вазифа муваффақиятли бажарилмоқда.

Комбинат меҳнатни илмий асосда ташкил этиш бўлими бошлиғи А. Клименко конференцияда сўзга чиқиб, В. Қодиров докладини яна ҳам тўлдирди.

— Бўлимимиз инженерлари кейинги пайтда раҳбарлар билан ишчилар ўртасидаги ўзаро муносабатларни янада яхшилаш, бошқарув ишларини такомиллаштириш, раҳбарликнинг ленинча иш услубини қарор топтириш устида кўп қайғурмоқдалар, — деди у. — 1969 йилда бўлимимиз кучи билан чиқарилган «Раҳбарликнинг асосий принциплари» номли эслатма кўп жиҳатдан ходимларга қўл келмоқда. Эслатма тексти шаҳар газетасида эълон қилингач, унга бўлган қизиқиш яна ҳам ортди. Техника тараққиёти ва социал ривожланиш планига мувофиқ раҳбар кадрлар ўқувига йил сайин эътибор кучаймоқда. НОТ бўлими инженерлари ўтган ойларда бўлиб ўтган раҳбар кадрлар йиғинларида социал-психологик йўналиш билан боғлиқ бўлган темаларда 22 та лекция ўқидилар.

Чирчиқ трансформатор заводининг меҳнатни илмий асосда ташкил этиш бўлими инженерлари ҳам ишчилар ўртасида турли мавзуларда социологик тадқиқотлар ўтказиш йўли билан омма фикрини ўрганмоқдалар. Бўлим бошлиғи В. Жидкова конференция қатнашчиларига сўнгги йилларда ўтказилган тадқиқотларнинг баъзи бирларини сўзлаб берди.

Ўтган йили корхонада кадрлар қўнимсизлиги маълум даражада кучайиб кетгач, НОТ бўлими ходимлари бу нуқсоннинг келиб чиқиш сабабларини ўрганишга киришдилар. Маълум бўлишича, арзимаган сабаблар билан ҳам ишчилар ишдан бўшаб кетаверишган экан. НОТ бўлими инженерлари корхона раҳбарларига ўз тавсияномаларини тақдим этганларидан сўнг қўнимсизлик маълум даражада барҳам топди. Энди ишдан бўшаш истагини билдирган ишчи биринчи навбатда цех бошлиғи, ундан кейин корхона раҳбарлари суҳбатидан ўтади. Суҳбатлар давомида ишчининг талаб ва истаклари ўрганилади. Керак бўлса, уни бошқа участкага ўтказилади.

Бундай ғамхўрлик ишчининг руҳий ҳолатига ижобий таъсир кўрсатяпти. Кейинги пайтда ишчилар талаби асосида корхонада маданий-маиший хизмат кўрсатиш кўлами кенгайди, савдо ва умумий овқатланиш тармоқларининг иши яхшиланди.

«Раҳбар қандай бўлиши керак?» деган савол билан заводда ўтказилган социологик тадқиқот самаралари ҳам чакки бўлмаяпти. Саволга ишчилар турлича жавоб бериб ўз фикрларини билдиришди. Фойдали фикрларнинг кўпчилиги ўрганилиб, амалий ишда қўлланилмоқда. Ишчиларга қўполлик қилган раҳбарлар, самарасиз ишлаётган кадрлар йиғилишларда танқид қилинмоқда.

Сўзга чиққан кечки марксизм-ленинизм университети ўқитувчиси В. Буркхер меҳнат коллективида маънавий шароитни мустаҳкамлашда маданий муҳитнинг роли тўғрисида гапирди. Нотиқ келтирган мисол ҳар жиҳатдан темага мос тушди. У электрохимия комбинати контроль-ўлчов цехида яратилган маданий муҳит ҳақида кенгроқ гапирди. Бу ерда осиб қўйилган шиорлар ишчилар руҳини кўтаришга хизмат қиляпти. Сиёсий ахборотчилар бўш соатларда ишчиларни турли янгиликлар билан таништирмоқдалар. Классик музика, бадиий адабиётга бағишлаб ўтказилаётган суҳбатлар ҳам ишчиларни маънавий жиҳатдан тарбиялашда қўл келмоқда. Цехда очилган махсус китобга ҳар бир ишчининг фазилатлари ёзиб борилияпти.

Кечки марксизм-ленинизм университети ўқитувчиси А. Абишкин, пойафзал фабрикаси инженери Г. Шкловский ўртоқларнинг чиқишлари ҳам конференция қатнашчиларида катта қизиқиш туғдирди. Улар илмий-техника тараққиётида соғлом маънавий-психологик шароитнинг нақадар зарурлигини алоҳида уқтириб ўтдилар.

Конференция охирида муҳокама қилинган тема юзасидан тавсияномалар қабул қилинди.

Ж. НОСИРОВ,
«Тошкент ҳақиқати» мухбири.

ИЛМИЙ-АМАЛИЙ КОНФЕРЕНЦИЯДАН

МАЪРИФАТ ЖАРЧИЛАРИ

«Билим» жамияти Ангрен бўлимининг яқинда IX шаҳар конференцияси бўлиб ўтди. Бу конференцияда жамиятнинг партиямизнинг XXIV съезди, Ўзбекистон Компартиясининг XVIII съезди, КПСС Марказий Комитетининг қатор Пленумлари материалларини қандай ёритаётганлиги муҳокама қилинди.

Конференцияда сиёсий, иқтисодий, фан-техника билимларини тарғиб қилишда энг яхши кўрсаткичларга эришган «Билим» жамияти шаҳар бўлимининг 31 пропагандисти республика, область «Билим» жамиятларининг қимматбаҳо совғалари ва фахрий ёрлиқлари билан тақдирландилар.

А. ПЕТРОВ.

РЕДАКЦИЯГА ХАТ

ҚАЧОН КИНО КЎРАМИЗ?

Бекобод районидаги «Победа» колхози райондаги илғор хўжаликлардан ҳисобланади. Колхоз пахтакорлари тўққизинчи бешйилликнинг биринчи йилида она — Ватанга 3160 тонна ўрнига 3800 тонна «оқ олтин» етиштириб берган эдилар. Колхоз пахтакорларига маданий маиший хизмат кўрсатиш ишлари яхши йўлга қўйилмаган. Колхозда тез-тез кинофильмлар намойиш этилмаяпти.

Айниқса колхознинг биз яшаб турган учинчи участкасида бирон марта кино намойиш этилмаганини наҳотки район кинофикациялари бўлимининг бошлиғи ўртоқ Абдулла Қамбаров билмаса. Бу киши яхши дам — меҳнатга ҳамдам, деган халқ мақолини эшитмаганига ҳеч ишонгимиз келмайди.

Биз колхознинг учинчи участка пахтакорлари кино кўрсатишда А. Қамбаров йўл қўяётган камчиликларини тугатишда газета бизга ёрдам беради, деган умиддамиз.

колхоз аъзолари номидан
З. ЮСУПОВ,
Т. ШЕРБОЕВ,
А. НАЗАРОВ.

ТУЙХАТ ЎРНИДА

УЛКАН САНЪАТКОР

Республикамиз музика жамоатчилиги СССР халқ артисти, СССР Давлат мукофотлари ҳамда Ҳамза номли Ўзбекистон ССР Давлат мукофоти лауреати, Ленин, Қизил Байроқ ҳамда Ҳурмат белгиси орденлари кавалери, композитор, дирижёр, жамоат арбоби, профессор, Тошкент давлат консерваториясининг ректори ва Алишер Навоий номли ўзбек давлат катта театрининг бош дирижёри Мухтор Ашрафий туғилган куннинг 60 йиллиги ва ижодий фаолиятининг 40 йиллигини кенг нишонламоқда.

Мухтор Ашрафийнинг 60 йиллигини нишонлаш Совет Социалистик республикалари ташкил топганлигининг ярим асрлик юбилейига тантанали тайёргарлик кўрилаётган кунларга тўғри келиши бизни айниқса қувонтиради.

Чиндан ҳам Мухтор Ашрафийнинг 40 йиллик ижодий фаолияти, воқеаларга бой ҳаёти — Совет Социалистик республикаларининг кардошларча дўстлиги ғоялари билан ҳамоҳангдир.

Улкан санъаткорни ҳақли равишда Ўзбекистонда опера санъати ва профессионал музика таълимининг асосчиларидан бири деб атайдилар. Ўзбекистон музика маданиятининг энг яхши саҳифалари, миллий композиторлик мактабининг қарор топиши ва профессионал музика санъатининг вужудга келиши Мухтор Ашрафий номи билан боғлиқдир.

Ўзбекистонда Совет ҳокимияти даврида бўлиб ўтган буюк ўзгаришларни ҳаяжонли равишда ҳикоя қилувчи; «Бўрон», «Улуғ канал», опералари (Василенко билан ҳамкорликда ёзилган) ҳамда «Севги тумори», «Темурмалик» балетлари, «Дилором», «Шоир қалби» опералари, «Қаҳрамонлик», «Қаҳрамонларга шон-шарафлар» симфониялари ва бошқа кўпгина асарлари совет музика фондининг энг яхши асарлари қаторидан муносиб ўрин олган.

Ёш музикачилар, композиторлар, дирижёрларнинг бутун бир сулоласи ижоди Мухтор Ашрафий номи билан чамбарчас боғланган. Мухтор Ашрафий бу ижодкорларни санъатнинг катта даргоҳига олиб чиқди ва уларни ўз касбларини севишга, қалб кўрини, тажрибасини, илм ва заковатини совет халқига бағишлашга ўргатди.

Улкан санъаткор ўзбеклар орасида ўз санъатини мамлакатимизнинг кўп шаҳарларида ва чет элларда илк даъфа намойиш қилган биринчи дирижёрдир. У Москвада СССР Академик катта театрида ва Кремль съездлар саройида дирижёрлик қилиб, у ерда машҳур музикашуносларнинг юқори баҳоларига сазовор бўлди.

М. А. Ашрафий атоқли шоирлари, олимлари ва музикачилари билан шуҳрат қозонган қадимий ва навқирон Бухорода дунёга келди. Унинг отаси—Ашрафжон дуторчи, Бухоро халқ қўшиқлари ва музикасининг билимдонларидан ҳисобланар эди. Атоқли ашулачилар ва халқ музикачилари — Ота Жалол Носиров, Ота Ғиёс Абдуғани, Домла Ҳалим Ибодов, дуторчи Тоҳиржон Давлатзода, Абдураҳмон тамбурчи, Леви Бобохонов, Қори Камол,Қори Нажм,Абдусамад Бегижон ва бошқалар унинг уйига тез-тез йиғилишар эдилар. Ёш Мухторжон биринчи бор ранг-баранг қўшиқларни ва муҳаббатли шашмақомни ана шулар ижросида тинглади. Дутор чалишни устозлардан ўрганиб олгач, у чинакам музикачи бўлишни орзу қилади.

Бухорода халқ ҳукумати қарор топгач, унинг орзуси ҳақиқатга айланди. У музика мактабига кириб, сўнгра бир неча йил давомида Маориф институтида халқ чолғу асбобларини чалишни ўрганди. 1926 йилда Тошкентда бўлиб, тасодифан симфоник оркестр ижросини эшитиб қолади ва дирижёр бўлишни орзу қилабошлайди.

Самарқандда Музика ва хореография институти очилиши билан, Мухтор Ашрафович ота-онасининг қаршилигига қарамай, Ўзбекистоннинг ўша даврдаги маркази — Самарқанд томон йўл олади. Институт директори машҳур музикачи-этнограф Н. Н. Миронов эди. Ашрафийнинг институтдаги уч йили ғоят самарали ўтди. Бу ерда биринчи бор унинг композиторлик қобилияти намоён бўлди. У курсдошлари Толибжон Содиқов ва Шариф Рамазоновлар билан ҳамкорликда симфоник оркестр учун «Садраш» маршини ёзади.

Самарқандда композиторлик ва дирижёрлик билан бир қаторда унинг педагоглик ва ташкилотчилик фаолияти бошланади. Музикали драма театрида ишлаши, уни театр учун музика ёзишга жалб этади.

1931 йилда Мухтор Ашрафий музикали драма театрига (ҳозирги Алишер Навоий номли ўзбек давлат академик катта театри) директор, музика раҳбари ва дирижёр қилиб тайинланади. Театр раҳбари олдида зарур ва мураккаб вазифа— миллий опера ва асарлари яратиш масаласи турар эди. Мухтор Ашрафович симфоник оркестр учун «Қурилиш» маршини ёзди. Айни вақтда К. Яшиннинг «Ичкарида» драмасига музика ёзиб, биринчи бўлиб ўзбек музикали драмасига симфоник оркестрни киритди.

Ашрафий симфоник дирижёрлик ва композиция соҳасида ўз билимини ошириш мақсадида Москвага йўл олди. У уч йил давомида Сергей Николаевич Василенкодан композиция сирларини ўрганди. Натижада Василенко билан ҳамкорликда «Бўрон» операси яратилди. Биринчи ўзбек операсининг вужудга келиши ўзбек санъати учун чинакам байрам бўлди. Бу дастлабки тажриба ва изланиш муваффақият қозонибгина қолмай, кейинги янги-янги изланишларга чорлади. Унинг иккинчи операси «Улуғ канал» ҳам Василенко ҳамкорлигида яратилди. Бу замонавий темада ёзилган тўнғич опера эди. Асарда катта Фарғона канали ҳақида ҳикоя қилинади. Операнинг премьераси 1941 йил 16 январда бўлди.

Кантата жанрида эса Ашрафий илк тажриба сифатида «Уч баҳодир» вокал-симфоник поэмасини ва «Баҳор ватани» симфоник сюиталарини яратди.

Ашрафий ўз дирижёрлик маҳоратини камолга етказиш учун тинмай ишлади. Унинг дирижёрлик таланти 1937 йилда Москвада ўзбек санъати декадаси кунларида яққол намоён бўлди. Унинг дирижёрлик маҳорати ҳақида «Известия» газетаси саҳифаларида мақолалар ёзилди.

Улуғ Ватан уруши даври ижодий ходимлар олдига муҳим ва ҳаётий проблемалар қўйганлигини у яхши тушунди. Санъат ходимлари олдида Совет халқининг фашист босқинчиларга қарши олиб борилаётган ҳаёт-мамот жангини совет кишисининг ватанпарварлиги, қаҳрамонона курашини акс эттирадиган бадиий, юксак асарлар яратиш вазифаси турар эди. Ашрафий ҳам бу улуғвор вазифаларни бажаришга ҳаракат қилди. У йирик симфоник полотно «Қаҳрамонлик» симфониясини яратди. Бу асар СССР давлат мукофотига сазовор бўлди. Совет халқининг немис-фашистлари устидан қозонган оламшумул ғалабасига бағишлаб композитор 1944 йилда иккинчи симфония «Ғолибларга шон-шарафлар бўлсин» асарини яратди.

Ўз халқининг поэтик ижодини яхши билган ва чуқур эҳтиром туйғулар билан тўлиб тошган Ашрафий буюк ўзбек шоири, гуманист Алишер Навоийнинг «Сабъаи сайёр» достони асосида «Дилором» операсини ёзди. У «Шоир қалби» операсига ва «Опа-сингил Раҳмоновалар» кинофильмига ҳам музика басталади; «Тантанали марш», «Тинчлик тарафдорларининг намойиши», «Байрам марши» каби оркестр учун пьесалар яратди. Кичик жанрда ёзилган «Сўзсиз қўшиқ» ўзининг ёқимли лиризми билан ажралиб туради. Умуман, композитор хилма-хил жанрларда 70 дан ортиқ поэмалар, қўшиқлар яратди.

Ашрафий Алишер Навоий номли ўзбек давлат академик катта театрида ўз асарларини саҳналаштириш билан бирга чет эл, рус, совет ва ўзбек композиторларининг асарларини саҳнага олиб чиқди, Жумладан, «Кармен», «Пиковая дама», «Аида», «Князь Игорь», «Улуғбек», «Лайли ва Мажнун», «Эр тарғин» ва бошқалар. Санъаткор 40 йил давомида шу театрнинг дирижёри ва бадиий раҳбари, бош директори лавозимларида ишлаб келмоқда.

Ашрафий фақат Тошкентдагина эмас, балки Москва, Ленинград, Ашхабод, Душанба, Олмаота, Фрунзе, Украинанинг кўп шаҳарларида, Белоруссия, Болтиқ бўйи республикаларида мураккаб партитураларга моҳирона дирижёрлик қилди. 1948—1952 йилларда Москва катта академик театрида «Аида» операсига, кейин Кремль съездлар саройида дирижёрлик қилди. У ўзбек санъатини Ҳиндистон, Миср, Эрон, Монреал ва бошқа чет элларда намойиш қилди.

Музика санъаткори 1944 йилдан бошлаб Тошкент давлат консерваториясида махсус дирижёрлик ихтисослигини олиб боради. Унинг кўп йиллик педагогик фаолияти 1953 йилда профессор унвони бериш билан муносиб тақдирланди, Тошкент давлат консерваториясининг ректори сифатида ҳам катта активлик кўрсатмоқда. Олий музика ўқув юртини юқори малакали педагог кадрлар билан таъминлаш, биринчи навбатда маҳаллий ёшлардан онгли, ўз касбини сидқидилдан севган ҳақиқий кадрлар тайёрлаш устида ғамхўрлик қилмоқда.

Композитор музика адабиёти билан ҳам ҳамкорлик қилиб келади. У 60 дан ортиқ музика ҳақида мақолалар ёзган. Ўзининг бадиий асари, «Ҳиндистон кундалиги»да, автор Ҳиндистон бўйлаб саёҳати, ундан олган таассуротларини қизиқарли, шоирона талқин этади.

Мухтор Ашрафий ўзининг кўп вақтини ижтимоий ишларга сарф қилади. У район Советларининг депутати, Қорақалпоқ АССР Олий Советининг депутати, СССР ва Ўзбекистон Совет композиторлари союзи правлениесининг аъзоси сифатида ҳам актив иш олиб бормоқда. Унинг ижодий ғайрати, жамоат ишларида фаол қатнашганлиги бир неча марта Совет ҳукумати томонидан муносиб равишда тақдирланди.

Мухтор Ашрафийга 1937 йилда Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист, 1939 йилда Ўзбекистон ССР халқ артисти, 1955 йилда СССР халқ артисти унвонлари берилди.

Республикамиз музика шинавандалари, кенг жамоатчилик, Тошкент давлат консерваториясининг профессори — педагоглари, студентлари ва бутун коллективи, шонли юбилей билан Мухтор Ашрафийни чин қалбдан табриклайдилар, унга узоқ умр, катта бахт тилаб, янги ажойиб асарлар яратишларига умид қиладилар.

А. А. ОДИЛОВ.
Тошкент Давлат консерваториясининг проректори, профессор.
И. В. АСАДОВА
катта ўқитувчи.

ТУЙХАТ ЎРНИДА

БОЛАЛАРНИНГ СЕВИМЛИ ШОИРИ

Кўзга кўринган болалар шоири Илёс Муслим 60 ёшга тўлди. Бугунги кунда ўзбек халқи, кенг жамоатчилик шоирнинг туғилган кунини қизғин нишонламоқда.

Илёс Муслим 1909 йилда Қирғизистоннинг Пишпак (ҳозирги Фрунзе) шаҳрида чўян қуювчи — ҳунарманд оиласида туғилди.

У бошланғич маълумотни Пишпак шаҳридаги Наримонов номли мактабда олди, сўнгра Тошкентдаги ўлка ўзбек эрлар билим юртига ўқишга кирди ва уни 1931 йилда тамомлади.

Илёс Муслимнинг ижодий фаолияти 1928 йилдан бошланди. Унинг дастлабки шеър, ҳикоя, очерклари «Ёш ленинчи», «Ишчи», «Қизил юлдуз» газеталарида ва «Ёш куч» «Вожатий»», «Колхозчи болалар» журналларида, альманахларда босилиб турди.

Илёс Муслим 1931—1942 йилларда ЎзССР Давлат нашриёти, Бадиий адабиёт нашриёти ҳамда ёшлар ва болалар адабиёти нашриётларида адабий редактор, редактор, бош редактор., директор ўринбосари вазифаларида ишлади. 1942 йилдан 1947 йилгача коммунист ёзувчи Илёс Муслим Совет Армияси сафларида хизмат қилди, дастлаб взвод командири, сўнгра 1-Белоруссия фронти қўшинларининг «Қизил Армия» газетасида мухбир бўлиб ишлади ва фашист босқинчиларга қарши ёзилган шеър, очерк ва лавҳалари билан актив иштирок этди. 1947 йилда Совет Армияси сафидан бўшаб қайтгач, яна ўзининг севган нашриётида ишлай бошлади. Ҳозир эса, Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг «Ёш гвардия» нашриёти бош редактори ўринбосари вазифасида ишлаб келмоқда.

Илёс Муслим кошир ва болалар шоири сифатида танилган. Шу кунгача унинг жуда кўп китоблари нашр этилди ва рус ҳамда бошқа қардош тилларига таржима қилинди.

Илёс Муслим таржимончилик соҳасида ҳам кўпдан бери самарали ишламоқда. У Пушкин, Лермонтов, Некрасов, Маяковский, Маршак, Михалков ва бошқа ёзувчи ҳамда шоирларнинг асарларини таржима қилган.

Л. Толстой, К. Ушинский, А. Толстойларнинг болаларга бағишланган ҳикоя ва эртаклари ҳам Илёс Муслим таржимасида нашр этилган. У қирғиз ёзувчиларидан Давлат мукофотининг лауреати П. Сиддиқбековнинг «Замонамиз кишилари», «Тоғ болалари» романларини ҳамда кўпгина қирғиз шоирлари асарларини таржима қилган.

Дарҳақиқат Илёс Муслимнинг ижоди кўп қиррали ва ранг-барангдир. У ўзининг қирқ йиллик ижодий фаолиятида 20 дан зиёд шеърий тўпламлардан ташқари повесть ва ҳикоялар ҳам ёзган. Шу билан бирга Илёс Муслим 30 йилдан ортиқроқ вақтдан буён нашриёт соҳасида ишлаб, адабиётга ихлосманд бўлган ёшларнинг ижодий ишларига кўмаклашиб келмоқда.

Илёс Муслим кўп йиллик ҳалол меҳнатлари ва жасорати эвазига медаллар билан тақдирланган, «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган маданият ходими» фахрий унвони берилган.

Бахтиёр болаларимизнинг севимли шоири Илёс Муслим кейинги пайтларда самарали ижод қилмоқда. Биз шоирни қутлуғ ёши билан табриклар эканмиз, унга узоқ умр, бахт-саодат, ижодий ютуқлар тилаймиз.

БАХТ БАЙРАМИ

Июнь, қишлоқ, шаҳарда
Янграр қўшиқ, шод овоз.
Болалар тонг саҳарда
Сафланишиб турар соз.
Кўчаларни тўлдириб,
Ленинчилар ўтади.
Гўё қутлаб, гулдураб
«Ту»лар парвоз этади
Она юртни яшнатиб,
Шод ўтар кун-тунимиз.

Евларни зор қақшатиб
Жаранглайди куйимиз.
Севикли она-Ватан
Бахтимизни қўриқлар.
Партиямиз жону—тан,
Кўрсатар йўл-йўриқлар.
Ленин бобомиз таққан,
Қизил галстук порлар.
Меҳримиз унга боққан,
У доим олға чорлар!

Спорт

КАТТА ФУТБОЛ КУНИ

Киев шаҳрида СССР ва Англия ёшлар терма командалари халқаро ўртоқлик учрашувида куч синашдилар. Бунгача инглизлар Европа мамлакатларида сафар қилиб, икки ўйин ўтказган эдилар. Улар Магдебург шаҳрида ГДР ёшлар терма командаси билан 2:2 ҳисобида дуранг қилиб, Варшавада Польша футболчилари устидан 3:0 ҳисобида ғалабага эришган эдилар. Англия ёшлар командасига ҳам мамлакат миллий терма командасининг устози Альф Рамсей тренерлик қилади. Рамсей мамлакатдаги профессионал клублардан кўпгина ёш футбол юлдузларини танлаб олган. Улар келгуси жаҳон чемпионатида иштирок этиши ажаб эмас. Совет ёшлар терма командаси бу учрашувга киевликлар устози Александр Севидов бошчилигида тайёргарлик кўрди. Қисқа муддат ичида команда состави аниқланиб, унга Киевнинг «Динамо», Ворошиловградининг «Заря», Донецкнинг «Шахтёр» командаларидан ёш ўйинчилар чақирилди.

Учрашув 0:0 ҳисобида дуранг бўлиб тугади.

Ленинградда ўсмир футболчилар ўртасида Европа чемпионатининг биринчи яримфинал матчида СССР — Болгария командаси учрашди. Ўйиннинг биринчи бўлимида Александров, Г. Нодия ва Блохин биттадан тўп киритишди. Танаффусдан сўнг 11 метрли штраф зарбасини мўлжалга аниқ киритган Якубик ҳисобни 4:0 га етказди. Бу ўйинда совет командаси қуйидаги составда майдонга тушди: Олейник, Серостанов, Поточняк, Голубев, Александров, Жуков, Гуцаев (Пискарев), Якубик (Мирцов), Г. Нодия, Буряк, Блохин.

СССР терма командаси футболчилари Европа чемпионатининг ҳал қилувчи ўйинларига тайёрланиб Болгария терма командаси билан куч синашди. Лужникида бўлган бу ўйин 1:0 ҳисобида ватандошларимиз фойдасига ҳал бўлди. Тўпни танаффусдан кейин Мунтян 11 метрдан киритди.

ЧИРЧИҚЛИКЛАР ОЛДИНДА

Волейбол бўйича эркаклар командаларининг Ўзбекистон чемпионати Қўқон шаҳрида ўтмоқда. Икки турдан сўнг Чирчиқнинг «Сплав» коллективи олдинга ўтиб олди. Чирчиқликлар Бухоронинг «Меҳнат» волейболчиларини 3:0 Тошкентнинг «Спартак» командасини 3:1 ҳисобида енгдилар. Пойтахтнинг СКИФ волейболчилари ҳам иккита ютуққа эришдилар. Мусобақалар давом этмоқда.

ДУНЁ ОВОЗИ
чет эл хабарлари

СОВЕТ ВА ЮГОСЛАВИЯ ДЕНГИЗЧИЛАРИНИНГ ҲАМКОРЛИГИ

ИЗМАИЛ. (ТАСС мухбири). Дунай дарёсининг юқори қисми сари жўнаб кетган Совет танкерлари карвони Югославиянинг Опатовац портига нефть элтиб беради. «Пермь» теплоходи бошлаб бораётган худди шундай юк ортган карвон ҳам шу йўналишда Панчево порти сари кетди.

Совет Дунай пароходчилиги билан Югославия транспортчиларининг алоқалари кун сайин кенгайиб бормоқда. Измаил, Рени билан Югославиянинг портлари ўртасида кемалар мунтазам қатнаб турибди. Турли халқ хўжалиги юкларини ортган кема карвонлари ҳар куни йўлга чиқмоқда. Югославиянинг «Делиград» шатакчи кемаси бошчилигидаги етти баржадан иборат карвон ҳам Ренидан жўнаб кетди. У машина —ускуна, шахта, суперфосфат олиб боряпти.

АНЖЕЛА ДЭВИСГА МАКТУБ

РИМ. Италия Компартиясининг бош секретари Э. Берлингуэр Анжела Дэвисга мактуб йўллади. Мактубда уни озод қилинганлиги билан табриклади. «Сенинг оқланишинг ва озод қилинишинг, дейилади мактубда, сенинг тимсолингда жасур революцион курашчининг қаддини букишга қаратилган шармандаларча кампанияга қаттиқ зарба беради», «Италия коммунистлари, —деб ёзади мактубида Э. Берлингуэр,— демократия учун, тинчлик учун, империализмга қарши коммунистик курашда ўрнингни яна қайта эгаллаганлигингни билиб, қувонч ва ифтихор туйғуларини бошдан кечирмоқдалар».

ВАТАНПАРВАРЛАР МУВАФФАҚИЯТЛАРИ

ХАНОЙ. (ТАСС мухбири Б. БУБНОВ хабар беради:

Вьетнам халқи Жанубий Вьетнам Республикаси муваққат революцион ҳукумати ташкил этилганлигининг 3 йиллигини нишонламоқда.

Ўтган уч йил давомида Жанубий Вьетнам халқ озодлик қуролли кучлари катта-катта ғалабаларга эришдилар, Америка агрессорларининг, қўғирчоқ армия қўшинларининг аскарлари ва техникасига сезиларли талафот етказдилар. Халқ озодлик қуролли кучлари ҳозирги ҳужум операцияларида янгидан-янги муваффақиятларга эришмоқдалар. Жанубий Вьетнамнинг турли районларида сўнгги уч йил ичида олиб борилган курашлар натижасида Тхиеу режими ташкил қилинган минглаб концентрацион лагерлар ҳамда «стратегик қишлоқ» деб аталувчи қишлоқлар яксон қилинди. Шулар натижасида жуда кўплаб аҳоли озодликка эришди.

ХИРОСИМА АҲОЛИСИНИНГ ТАЛАБИ

ТОКИО. Атом бомбардировкасидан жафо кўрган Хиросима аҳолиси «АҚШ Япониядан ядро қуролини олиб чиқиб кетиши керак» деган талаб билан чиқди. Улар Вашингтонга йўллаган илтимосномa остида 1945 йил 6 августда шаҳарда содир бўлган фожиа гувоҳларидан кўпчилигининг имзоси бор.

МОЗАМБИК озодлик фронти жангчилари Португалиянинг мустамлакачи қўшинларига қарши қақшатгич зарба беришни давом эттирмоқдалар. Суратда: партизанлар отряди қисқа муддатли дам олиш пайтида.

Л. Максимов фотоси.
(ТАСС фотохроникаси).

ИССИҚДАН 60 КИШИ ҲАЛОК БЎЛДИ

ДЕҲЛИ. Ҳиндистоннинг бир қанча районларида офтоб уришидан ва иссиқдан 60 дан ортиқ киши ҳалок бўлди. Ҳозир Ҳиндистонда бу мамлакат учун одатдан ташқари иссиқ бўлмоқда. Биҳар штатида офтоб уришидан ва жазирамадан 389 киши ўлганлиги қайд қилинган.

АНЪАНАВИЙ ФЕСТИВАЛЬ

БЕРЛИН. Рудольштадт шаҳрида (Гера округи) Германия Демократик Республикасининг анъанавий рақс фестивали бўлиб ўтди. Фестивалда Германия Демократик Республикасининг 4.500 га яқин халқ, классик ва ҳозирги замон рақс усталари, Совет Иттифоқи, Чехословакия, Руминиядан келган меҳмонлар қатнашди. Рудольштатда кўпгина коллективлар ва айрим ижрочилар келаси йилнинг ёзида Берлинда бўлиб ўтадиган ёшлар ва студентларнинг X жаҳон фестивалига тайёрлаган ларининг янги программаларидан парчаларни намойиш қилдилар.

Редактор
А. ИСМОИЛОВ.

РУСТАМ ВА БОШҚАЛАР

Эртаклар ва ажойиб тарихларнинг қаҳрамонлари ёзги каникулнинг биринчи кунлариданоқ Тошкент болалари ҳузурига меҳмон бўлиб келишди. Бу учрашув республика қўғирчоқ театрида бўлиб ўтди. Театр кичик ёшдаги мактаб ўқувчилари учун бир неча янги спектакль тайёрлади. Тошкентлик автор Х. Раҳматуллаев пьесаси бўйича тайёрланган «Рустам билан бўлган воқеа» постановкаси табиатга бўлган муҳаббат тўғрисида ҳикоя қилади.

(ЎзТАГ).

Реклама ва эълонлар

ТВ

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

12.30 дан — Москва кўрсатади.

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

17.55 —Кўрсатувлар программаси.

Ўзбек тилида: 18.00 — Ўқувчилар учун. «Ҳар доим бўлсин қуёш», 18.30 —«Ёшлик» студияси кўрсатади. «Истиқбол эгалари» (телевизион журнал), 19.25 —«Ахборот» информацион программаси, 19.40 — «Янгича анъана ва урф—одатлар ҳақида». Ўзбекистон Коммунистик партияси Наманган обкомининг секретари Т. Рўзибоевнинг чиқиши, 20.30— «Ахборот» информацион программаси, 20.50 — Рангли телевидение. Уйғур мақомлари, 21.40 — «Бутун куч—ғўза парваришига» (қишлоқ хўжалик ходимлари учун кўрсатув), 22.30 — Тарихий аҳамиятга эга бўлган воқеа, 22.45 — «Тирилиш» (бадиий фильмнинг 2—серияси).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

18.05 дан —Москва кўрсатади.

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

Ўзбек тилида: 20.00 — «Кемалар қатнови тинмасин» (телевизион фильм), 20.15— «Тўлқинда — 02».

Рус тилида: 20.45 —«Рақслар синови (ҳужжатли фильм).

ТЕАТР

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 9/VI да Лақма, 10/VI да Қайнона.

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА

Ромео ва Жульетта— «ЧАЙКА», «СПУТНИК», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун), «МОСКВА» (кундуз соат 11 ярим, 2,5 ва кеч 7 яримда).

Запасдаги офицер — «ЎЗБЕКИСТОН», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Қор маликасининг юриши — «ДРУЖБА» (жуфт соатларда), ҲАМЗА номли (кундуз ва кечқурун), «МОСКВА» (кеч соат 9.45 минутда).

Уч мушкетёр — САНЪАТ САРОЙИ (кундуз ва кечқурун).

Садоқат (ўзбек тилида) — НАВОИЙ номли, «КЎКЧА» (кундуз ва кечқурун).

Республика мулки — «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ», «ВОСТОК» (кундуз ва кечқурун).

Ота— «ДРУЖБА» (тоқ соатларда).

ЁЗГИ БИНОДА

Ромео ва Жульетта — «ФЕСТИВАЛЬ».

Республика мулки — «ХИВА».

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА

10, 11 ИЮНЬ КЕЧ СОАТ 8 ДА

КОНЦЕРТ

ҚАТНАШАДИЛАР:

Бутуниттифоқ бадиий коллективлар кўригининг лауреати ТЎХТАСИН ЖАЛИЛОВ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ХАЛҚ ЧОЛҒУ АСБОБЛАРИ ОРКЕСТРИ.

Оркестрнинг бадиий раҳбари ва бош дирижёри — Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист Саид АЛИЕВ.

Дирижёр — Аббос БАҲРОМОВ.

Ўзбекистон ССР халқ артистлари: КОММУНА ИСМОИЛОВА, ҒУЛОМ АБДУРАҲМОНОВ, ҚУНДУЗ МИРКАРИМОВА, АЙЮБ ҚОДИРОВ.

Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар: МАЛОҲАТ ДАДАБОЕВА, ШОКИРЖОН ЭРГАШЕВ, ҲАДЯ ЮСУПОВА, МИРЗА ТОИРОВ, ВИЛОЯТ ОҚИЛОВА.

Солистлар: Исҳоқ КАТАЕВ, Сора ШУКУРОВА, Зулайҳо ОҚИЛОВА.

ЎЗБЕК ХАЛҚ ЧОЛҒУ АСБОБЛАРИ АНСАМБЛИ

Программани — Назрулла ЁҚУБОВ олиб боради.

Билетлар концерт зали кассасида кундуз соат 2 дан сотилади.

ГРАЖДАНЛАР ДИҚҚАТИГА!

Гражданларнинг уйларида ва Каттаариқ кўчаси, 34-«а» уйда жойлашган корхонанинг ўзида холодильниклар, кир ювиш машиналари, пилесосларни ремонт қилувчи

«СЕВЕР» ФАБРИКАСИ «РЕМТОЧМЕХ» КОМБИНАТИ БИЛАН БИРЛАШДИ

Аҳолига хизмат кўрсатишни яхшилаш мақсадида ЦУМда, Чилонзор ва Фрунзе савдо марказларида, Госпиталь, Қўйлиқ, Октябрь бозорларида, Комсомол майдони, Навоий кўчасида жойлашган ярмаркадаги 46, 55-магазинларда, Киров кўчаси, 35-уйда, Луначарский марказида, 4-турар-жой шаҳарчасида жойлашган соат тузатиш устахоналарида, шунингдек телефон орқали аҳолидан заявкалар қабул қилиш пунктлар тармоғи кенгайтирилади.

ТЕЛЕФОН НОМЕРЛАРИ: 66-83-46, 77-05-79, 77-14-72, 91-19-54, 91-05-32, 33-48-93, 77-25-28, 91-02-35, 91-02-13.

3 июль эрталаб соат 10 яримда Тошкент Тўқимачилик ва енгил саноат институти илмий совет кенгаши (2-Виборг кўчаси, 5-уй, 49-аудитория)да техника фанлари кандидати илмий даражасини олиш учун И. М. МУҲАМЕДОВ: «Баъзибир толали материаллар структура элементларининг жойлашув зичлиги ва бўшлиқларини ўрганиш» деган темада;

Б. Г. ҚОДИРОВ: «Валикли пахта тозалаш заводининг технология жараёнида тола тозалаш процессини текшириш» деган темада

ДИССЕРТАЦИЯ ЁҚЛАЙДИЛАР

Диссертациялар билан институт кутубхонасида танишиш мумкин.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри.

ИНДЕКС 64697.
Р— 04256 Б. 1767.